

**VIITOTTU PUHE SUOMALAISESSA
KUULOVAMMAISUUTTA JA ERITYISPEDAKOGIikkaA
KOSKEVASSA KIRJALLISUUDESSA**

Mia Fast

Esa Kalela

Kuulonhuoltoliitto ry

Viitotun puheen tutkimushanke

Lokakuu 2006

SISÄLLYS

1 KIRJALLISUUSSELVITYKSEN TEHTÄVÄ	3
2 KÄYTETTY KIRJALLISUUS	3
3 VIITOTUN PUHEEN MÄÄRITELMISTÄ	5
4 VIITOTUN PUHEEN KÄYTTÄJISTÄ	7
5 VIITOTUN PUHEEN TERMINOLOGIASTA	9
6 JATKOTUTKIMUSTEN TARPEESTA	10
KIRJALLISUUS	13
ELEKTRONISET LÄHTEET	17
LIITTEET	20

1 KIRJALLISUUSSELVITYKSEN TEHTÄVÄ

Viitotun puheen käyttäjien määrä on jatkuvasti lisääntynyt tultaessa 2000-luvulle. Yhä useampi kuuroutunut, huonokuuloinen tai sisäkorvaistutteen käyttäjä valitsee viitotun puheen opettelemisen viittomakielen sijaan. Kuulonhuoltoliitto on juuri mainittujen käyttäjäryhmien etujärjestönä tarjonnutkin viitotun puheen lähi- ja etäopetusta sekä tehnyt viitotun puheen käyttöön liittyvät suositukset. Viime aikoina liitto on kuitenkin ollut huolissaan viitotun puheen tulkkaussuosituksen, opetussuunnitelman ja opetusmateriaalien puuttumisesta. Riittävästi ei ole myös ollut tietoa siitä, mitä viitottu puhe oikeastaan on. Vastatakseen näihin ongelmakohtiin Kuulonhuoltoliitto on käynnistänyt viitotun puheen tutkimushankkeen. Sen ensimmäisenä tehtävänä on selvittää miten viitottua puhetta on tähän mennessä kirjallisuudessa käsitelty – minkälainen kuva viitotusta puheesta muodostuu kirjallisuuden kautta nähtynä? Mitä tutkimuksia viitotusta puheesta ja sen käytöstä on tehty ja mihin nämä tutkimukset tai kirjoitukset ovat perustuneet? Näiden asioiden tarkasteleminen on ollut tämän kirjallisuusselvityksen tehtävä.

Tarkempi analyysi keskittyy seuraavaan neljään kysymykseen:

1. Miten viitottua puhetta on kirjallisuudessa määritelty?
2. Mihin nämä määritelmät perustuvat?
3. Ketkä käyttävät viitottua puhetta?
4. Mitä termejä viitotusta puheesta on käytetty?

2 KÄYTETTY KIRJALLISUUS

Viitottua puhetta käsittelevän kirjallisuuden voi tiivistetysti jakaa kahteen osaan: kuulovammaisia ja erityispedagogiikkaa käsitteleviin teoksiin. Kuulovammaisia koskevat teokset ovat keskittyneet muun muassa eri kuulovammaisryhmiin (esim. kuuroihin tai huonokuuloisiin), viittomakieleen tai viittomakielen tulkkaukseen. Erityspedagogiikan

lähteissä painotus on taas ollut esimerkiksi puhetta tukevissa kommunikaatiomenetelmissä, kuntoutuksessa ja kuulovammaisten opetuksessa.

Tämän kirjallisuusselvityksen lähteiden hankinnassa käytettiin Helsingin yliopiston kirjastojen kirjastotietokantaa (HELKA), Kuurojen liiton kirjastoa, Diakonia-ammattikorkeakoulun sekä Humanistisen ammattikorkeakoulun opinnäytetyötietokantoja, Vantaan kaupungin kirjastoja sekä Google -hakupalvelinta hakusanalla *viitottu puhe* ja sen johdoksia. Tärkeimpiä lähteiden hankintapaikkoja olivat Kuurojen liiton kirjasto ja Helsingin yliopiston kirjastot. Selvityksessä käytiin läpi yhteensä 57 lähettä, joista 26 oli painettuja julkaisuja ja 31 julkaisemattomia. Julkaisemattomat lähteet koostuivat opinnäytetöistä sekä www-sivustoista. Lähteistä kaksi oli Ruotsista ja yksi Iso-Britanniasta. Ne otettiin selvitykseen mukaan määritelmien ja termien alustavaksi vertailupohjaksi, koska haluttiin nähdä tarkoitetaanko viitotulla puheella mahdollisesti samaa asiaa kuin Suomessa ja onko käytetyt termit sisällöllisesti samansuuntaisia.

Tähän kirjallisuusselvitykseen kuuluu kaksi liitettä, joilla on hyvin tärkeä osa selvityksessä. Raportti on kirjoitettu liitteisiin kerättyjen tietojen pohjalta. Liitteet on tehty taulukkomuotoon tietojen haun helpottamiseksi.

Ensimmäisessä liitteessä (LIITE 1) näkyy eri kirjoittajien viitotun puheen määritelmät, viitotun puheen käyttäjäryhmät, viitotusta puheesta käytetyt termit sekä kirjoittajan mahdollisesti käyttämät viittaukset tai muut määritelmän perustelut. Toisessa liitteessä (LIITE 2) kerrotaan, mitä teos yleisesti käsittelee ja missä yhteydessä viitottu puhe tulee teoksessa esille.

Tässä kirjallisuusselvityksessä käytetään tarkoituksellisesti käsitettä *viitottu puhe*, sillä termi on kattavampi ja perustellumpi kuin esimerkiksi viitottu suomi. Monikielisessä yhteiskunnassamme puhuttuna kielenä voi nimittäin nykyään olla muukin kuin vain suomen kieli, esimerkiksi ruotsi tai englanti.

3 VIITOTUN PUHEEN MÄÄRITELMISTÄ

Viitotun puheen määritelmät ovat hyvin samankaltaisia riippumatta lähteen iästä, kirjoittajasta tai näkökulmasta (ks. tarkemmin liite 1). Eri lähteissä käytettyjen määritelmien sisällöt voisi tiivistää seuraavalla tavalla:

Viitottu puhe on huuliolukua tukeva kommunikaatiomenetelmä. Puhutun kielen sanat lausutaan joko ääneen tai sanat artikuloidaan äänettömästi huuliolla. Viittomakielen viittomia viitotaan samanaikaisesti puheen rinnalla ja puheen tueksi. Viittominen noudattaa puhutun kielen sanajärjestystä.

Kaikissa määritelmissä ei mainittu jokaista edellä olevaa asiaa, mutta kaikissa kerrottiin, että viitotussa puheessa viitotaan puhutun kielen mukaisesti ja sen sanajärjestystä noudattaen. Esimerkiksi Leinonen ja Mattila-Aalto (2004) esittävät, että viitotussa puheessa puhuttu kieli käännetään käsille, joten se noudattelee myös puhutun kielen rakennetta. Osassa määritelmiä mainittiin, että viitottu puhe on huuliolukua tukeva menetelmä kun taas osa kertoi kyseessä olevan viittomakommunikaatiomenetelmä. Variaatiota esiintyi myös puhutun kielen käytössä. Toisten määritelmien mukaan viitottua puhetta tuotettiin ääneen lausuttuna kun taas toisten mukaan puhe tuotetaan huuliolla äänettömästi.

Useimmissa viitotun puheen määritelmissä tuli esille myös se, ettei viitottu puhe ole itsenäinen kieli vaan kommunikaatiomenetelmä. Muutamassa lähteessä tämä menetelmä nimettiin pidgin kieleksi¹. Viitotun puheen vertaaminen pidgin kieleen saattaa olla perusteltua, sillä viitottuun puheeseen on lainattu viittomia viittomakielestä ja kielioppi puhutusta kielestä.

Ero viittomakielen ja viitotun puheen välillä nousi esille monessa teoksessa ja useissa mainittiin, etteivät viittomakieliset aina ymmärrä viitotun puheen käyttäjää. Viittomakielisten mielestä viitotun puheen lauseet saattavat nimittäin näyttää mielivaltaisilta (esim. Pulli 1993, 73), koska lauseiden sanajärjestys on erilainen kuin viittomakielessä. Toisin kuin viitottu puhe, viittomakielet ovat luonnollisia ja itsenäisiä kieliä, joilla on oma puhutuista kielistä

---

¹ Pidgin kieli on kieli, johon lainataan yleensä sanastoa sosiaalisesti merkittävimmistä kielistä ja se, samoin kuin kielioppi, jäävät hyvin yksinkertaiselle tasolle, koska puhujat eivät ehdi oppia niitä kunnolla. Pidgin-kielet ovat kuitenkin omia kieliään eivätkä väärinopittua toista kieltä. Pidgin on kieli, joka syntyy äkillisestä tarpeesta kommunikoida yksinkertaisista asioista toisen kielen puhujien kanssa (Wikipedia 2006).

eroava kielioppinsa. Viittomakielissä on alueellisia murteita, arki- ja juhlatyylejä sekä slangeja. Suomalainen viittomakieli on saamen ja romani kielen rinnalla yksi maamme perustuslaissa mainituista vähemmistökielistä. Suomalainen viittomakieli ei ole käsillä koodattua suomen kieltä, kuten viitottu puhe, vaan sillä oma kielioppinsa. Viitotun puheen perustana ovat taas puhuttu kieli ja sen rakenteet. Se on puhutun kielen ja viittomakielen yhdistelmä, joka ei ole itsenäinen kieli. Viittomakielelle ja viitotulle puheelle ovat yhteisiä sormiaakkoset ja viittomat, muuten ne ovat täysin eri asioita, viittomakieli on virallinen kieli, kun taas viitottu puhe on kommunikaatiomenetelmä (Ikonen 1996, 24). (Suomen viittomakielen tulkit ry 2006.)

Sen lisäksi, että viitotun puheen määritelmät olivat sisällöltään hyvin samankaltaisia, oli niillä myös toinen yhteinen piirre. Lähes jokainen kirjoittaja tyytyi vain esittämään oman näkemyksensä viitotusta puheesta perustelematta sitä sen kummemmin. Painetuissa julkaisuissa vain kolmessa oli määritelmän kohdalla mainittu lähde, johon viitattiin. Näissäkin teoksissa viitattiin lähteisiin, joissa määritelmä perustui ilmeisesti kirjoittajan omiin kokemuksiin, sillä muita perusteita määritelmälle ei löytynyt.

Yksikään määritelmä ei saanut tutkimuksellista perustaa tuekseen. Määritelmiä ei myös oltu analysoitu juuri lainkaan. Välimaa ja Rimmanen (2000) olivat hieman pohtineet viitotun puheen olemusta kuvaten, että viitotun puheen muodot vaihtelevat käyttäjän ilmaisun ja kommunikointitilanteen mukaan. Kuurosokeutta käsittelevässä kirjallisuudessa puolestaan mainittiin, että viitottua puhetta voi viittoa vapaaseen tilaan, kapeaan näkökenttään tai taktiilisti kädestä käteen, riippuen asiakkaan näkövamma-asteesta. Joissakin lähteissä mainittiin lisäksi, että kuurosokeilla ja huonokuuloisilla myös ympäristötekijät vaikuttavat viitotun puheen käyttöön. Kovassa melussa kuulolaitteen käyttäjät eivät esimerkiksi saa puheesta selvää, jolloin kommunikointimenetelmä joudutaan vaihtamaan viitotuksi puheeksi. Lyhyitä mainintoja pidemmälle eivät kirjallisuuden analyysit kuitenkaan menneet. Tästä käytännöstä poikkeavana voi nostaa esille Kuulonhuoltoliiton kommunikaatiosihteri Sirpa Laurénin (2006) artikkelin ”Kielen sisäinen tulkkaus”. Hän käsitteli viitottua puhetta laajasti sekä käyttäjäryhmien että tulkkauksen näkökulmasta. Sekä Laurénin että muiden pohdinnoille oli kuitenkin yhteistä se, että ne eivät perustuneet tutkittuun tietoon vaan kirjoittajien omakohtaisiin kokemuksiin.

4 VIITOTUN PUHEEN KÄYTTÄJISTÄ

Vaikka viitotun puheen määritelmät eivät juuri vaihdelleet kirjoittajien kesken, esiintyi vaihtelevuutta sen sijaan viitotun puheen käyttäjäryhmissä. Tähän vaikutti ennen kaikkea kirjoittajan näkökulma – keistä tai keille kirjoitettiin. Erityispedagogiikkaa käsittelevässä kirjallisuudessa tarkasteltiin viitotun puheen hyödyntämistä dysfaattisten, afaattisten tai kehitysvammaisten opetuksessa ja kielen oppimisessa (esim. Pulli 1993, 73). Kuurosokeutta käsittelevässä kirjallisuudessa käyttäjäryhmä rajoittui puolestaan kuurosokeisiin (esim. Lahtinen 2004). Kuuroutuneet ja huonokuuloiset oli mainittu viitotun puheen käyttäjiksi suurimmassa osassa lähteitä. Seuraavassa taulukossa on esitetty lähteissä mainitut viitotun puheen käyttäjät sekä kuinka monesti kyseinen käyttäjäryhmä on mainittu. Teoksissa saatettiin mainita myös useampi kuin yksi viitotun puheen käyttäjäryhmä.

TAULUKKO1. *Viitotun puheen käyttäjäryhmät eri lähteissä*

kuuroutuneet	31
huonokuuloiset	24
kuurosokeat	9
kuulevat kommunikaatiohäiriöiset	7
kuulevat	5
sisäkorvaistutteen käyttäjät	5
viittomakielentulkijat/ muut alan työntekijät	5
kehitysvammaiset	4
kuurot	4
kuuroutuneiden/huonokuuloisten läheiset	1

Taulukossa on niputettu yhteen teoksissa esiintyneitä termejä. Esimerkiksi kuuroutuneet, puheen oppimisen jälkeen kuuroutuneet sekä aikuisena kuuroutuneet ovat kaikki sisällytetty kohtaan kuuroutuneet. Sama koskee huonokuuloisuuden eri asteita (esim. lievästi huonokuuloinen tai vaikeasti huonokuuloinen). Kuulevien kommunikaatiohäiriöisten alle kuuluvat dysfaattiset, afaattiset, puhe-vammaiset ja muut kuulevat kommunikaatiohäiriöiset.

Oli jokseenkin yllättävää kuinka kirjava käyttäjäkunta viitotulla puheella on. On kuitenkin muistettava, että käyttäjäryhmillä on oma näkökantansa viitottuun puheeseen. Kehitysvammaisilla ja kuulevilla kommunikaatiohäiriöisillä viitottu puhe saattaa auttaa ja helpottaa kommunikointia, mutta se on harvoin ainoa kommunikointikeino. Kuurosokeille ja kuuroutuneille viitottu puhe saattaa olla yksi tärkeimmistä päivittäin käytetyistä kommunikaatiomenetelmistä.

Kuurojen kohdalla kyseessä on taas puheterapeutillinen näkökulma sekä puhutun kielen oppimisen tukeminen. Osassa lähteissä mainittiin, että viitottu puhe on osittain käytössä kuurojen kouluissa vielä nykyäänkin. Teoksista ei kuitenkaan käynyt ilmi, kuinka viitottua puhetta kouluissa käytettiin, oliko se opetuksen pääkieli vai tuettiin sillä puhutun kielen kirjoittamaan ja lukemaan oppimista.

Viittomakielisten historiaa käsittelevässä teoksessa ”Maahan lämpimään” (Salmi & Laakso 2005) kerrotaan kuinka niin sanotun oralismin² ajan jälkeen (n. 1960-luvun lopusta alkaen) osassa kouluja kokeiltiin simultaaniviittomisen metodia. Käytännössä tämä tarkoitti samaa kuin viitottu puhe. Tarkoituksena oli opettaa kuurot puhumaan, ja viitotun puheen käytön uskottiin helpottavan ymmärtämistä, kun sitä verrattiin pelkällä puheella opettamiseen. Viitotun puheen käytöstä kouluissa on siis jo useamman vuosikymmenen kokemukset. Niillä kuuroilla, joilla ei ole kuitenkaan ollut hyvää suomen tai ruotsin kielen taitoa, on ollut aina vaikeuksia seurata puhutun kielen mukaan viittomista. Siksi onkin yllättävää, jos opettaminen viitotulla puheella on edelleen käytössä osassa kuurojen kouluja, kuten muutamissa teoksissa mainittiin.

Huonokuuloisten ja kuuroutuneiden läheiset mainittiin viitotun puheen käyttäjäryhmäksi vain yhdessä teoksessa, mikä saattaa viitata siihen, että kotona puhutaan ja luetaan huulilta. Laurèn (2006) kirjoittaakin, että perhe, ystävät ja sukulaiset opettelevat harvoin viittomaan. Opiskelu vaatii aikaa, eikä omaisia useinkaan saada mukaan viitotun puheen kurseille.

---

² Oralismi käsitetään yleensä vain kuurojen opetuksessa kehittyneeksi aatesuunnaksi, joka korostaa puheen merkitystä kuuroille ja jonka mukaan kuuroja opetetaan puheen avulla. Oralismi on kuitenkin laajempi aatehistoriallinen ilmiö, ennen kaikkea kuuroutta koskeva käsitys, joka ei tunnusta viittomakielen merkitystä kuurojen elämässä. 1800-luvulla oralismi ilmeni selkeimmin oralistisessa opetuksessa, ja viittomakielen kieltäminen kouluissa oli tästä näkyvin esimerkki. Viittomakielen käytön kieltäminen jatkui käytännössä noin 1970-luvulle saakka (Salmi & Laakso 2005, 28, 349).

5 VIITOTUN PUHEEN TERMINOLOGIASTA

Viitotusta puheesta käytettiin kirjallisuudessa neljää eri termiä: viitottu puhe, viitottu suomi, simultaaniviittominen ja totaalikommunikaatio. Alla olevasta taulukosta on esitetty kuinka monessa teoksessa kyseinen termi mainitaan. Joissakin teoksissa saatettiin mainita myös useampi kuin vain yksi termi.

TAULUKKO 2. Viitottua puhetta kuvaavat termit eri lähteissä

viitottu puhe	43
viitottu suomi	18
simultaaniviittominen	7
totaalikommunikaatio	3

Termiä *viitottu suomi* käytettiin vanhemmissa, lähinnä 1980-luvun teoksissa, mutta siirryttäessä 1990-luvulle, viitotun suomen rinnalla alettiin käyttää enemmässä määrin käsitettä *viitottu puhe*. Tämä johtui luultavimmin viittomakieltä koskevan tutkimuksen lisääntymisestä. Viittomakieli ja viitottu suomi haluttiin erottaa tietoisesti toisistaan. Termi viitottu puhe viittaa nimensä mukaan viittomien käyttöön puheen rinnalla, puhutun kielen mukaisesti. Viitottu suomi saattaa puolestaan kuulostaa omalta kieleltään viittomakielen rinnalla. Viitottua puhetta ja viitottua suomea käytetään kuitenkin rinnakkain vielä 2000-luvun kirjallisuudessa. Mielenkiintoista oli huomata, että viittomakieltä koskevissa opinnäytetöissä ja www -lähteissä käytettiin enimmäkseen termiä viitottu puhe. Tämä saattaa johtua siitä, että tulkkiopettajat käyttävät opetuksessaan termiä viitottu puhe, jolloin se tulee käyttöön myös opiskelijoiden käyttämässä terminologiassa. Uusimmat opinnäytetyöt, joissa käsitellään myös viitottua puhetta, ovat usein juuri tulkkiopiskelijoiden tekemiä.

Simultaaniviittominen ja *totaalikommunikaatio* ovat harvemmin käytettyjä termejä. Oletettavaa on, että termit ovat vain käännetty ruotsin tai englannin kielestä suomenkieliseen asuun. Kahdessa ruotsalaisessa lähde-teoksessa *viitotun ruotsin* (tecknad svenska) määritelmät eivät täysin vastanneet sitä kuvaa, joka Suomessa tällä hetkellä on viitotusta puheesta.

Viitotussa ruotsissa viitotaan lähteiden mukaan kaikki sanat kieliopillisista piirteistä pikkusanoihin. Kuten jo aiemmin mainittiin, Suomessa vallitsi 1960-luvulta 1980-luvulle saakka samanlainen menettely – kaikki sanat viitottiin ja taivutusmuotojen päätteet joko sormitettiin tai viitottiin. (Salmi & Laakso 2005, 338-339)

Kuulonhuoltoliiton Viitotun puheen etäopetusprojektin (Vipe 2001–2004) yhteydessä viitotun puheen työryhmä laati kauan kaivatut suositukset viitotun puheen tuottamisesta. Näiden suositusten mukaan kaikkia sanoja (esim. ja, että) ei viitota ja sormituksessa sormitetaan sana perusmuodossa, jos se sopii lauseen rakenteeseen (ks. lisää Kouri 2004). Ruotsissa käytetty *totaalikommunikaatio* (total kommunikation) tuntuukin siksi olevan lähempänä suomalaista viitotun puheen määritelmää, kuin heidän käyttämänsä termi viitottu ruotsi.

Ruotsalaisten viittomakommunikaatiomuotojen eri määritelmät eroavat siis jonkin verran Suomessa käytössä olevista määritelmistä. Viitotulla ruotsilla tarkoitetaan luultavammin kommunikaatiomenetelmää, jossa kaikki ruotsin kielen kieliopilliset tekijät viitotaan. Ruotsalainen viitottu puhe tarkoittaa puolestaan joko Suomen määritelmien mukaista viitottua puhetta tai tukiviittomia. Ruotsalainen totaalikommunikaatio vastaa lähinnä Suomessa käytössä olevaa viitotun puheen määritelmää.

6 JATKOTUTKIMUSTEN TARPEESTA

Vaikka lähteiden kahtiajakoisuus kuulovammaisia ja erityisopetusta käsitteleviin teoksiin oli jokseenkin selvä, vaihtelivat viitotun puheen määritelmät vain hyvin vähän. Vaihtelua sen sijaan esiintyi viitotun puheen käyttäjäryhmien kohdalla. Erityspedagogiikan teokset käsittelevät viitottua puhetta kehitysvammaisten ja kommunikaatiohäiriöisten näkökulmasta. Kuulovammaisia käsittelevässä kirjallisuudessa viitottu puhe nähtiin puolestaan selvästi kuuroutuneiden ja huonokuuloisten kommunikaatiomenetelmänä. Viitotun puheen terminologia vaihteli kronologisesti, uudemman ja vanhemman lähdekirjallisuuden välillä oli havaittavissa selkeä ero. Vanhemmissa, 1980-luvun ja 1990-luvun alun teoksissa käytettiin termiä viitottu suomi, kun taas 2000-luvun teoksissa oli käytössä lähes yksinomaan termi viitottu puhe.

Läpikäydyn kirjallisuuden perusteella voi helposti todeta, että viitottua puhetta ei ole juurikaan tutkittu. Suurimassa osassa lähteitä esitettiin vain viitotun puheen määritelmä ja käyttäjäryhmä(t). Nämä määritelmät ja muut luonnehdinnat eivät ole kuitenkaan perustuneet tutkittuun tietoon, pelkästään kirjoittajien omakohtaisiin kokemuksiin. Esimerkiksi Laurèn (2006) käsitteli viitottua puhetta muihin kirjoittajiin verrattuna hyvinkin laajasti, mutta hänenkin esittämänsä asiat perustuivat vain hänen pitkäaikaiseen kokemukseensa kuulovammaisten parissa. Turhan usein kirjoittajien omakohtaisia kokemuksia vähätellään, mutta nekään eivät yksistään riitä. Tarvitaan myös tutkittua tietoa.

Viitotun puheen tarkempaa analysointia ei ole Laurènia (2006) lukuun ottamatta tehty. Viitottu puhe on mainittu vain eri käyttäjäryhmien yhtenä puhetta korvaavana ja tukevana kommunikaatiomenetelmänä tai yhtenä viittomakielen tulkin käyttämisestä tulkkausmuodoista. Muutamassa lähteessä viitottua puhetta oli lähestytty myös opetusmenetelmänä, mutta näissäkin se jäi vain maininnan tasolle.

Suurimmassa osassa läpikäytyä kirjallisuutta tehtiin ero viittomakielen ja viitotun puheen välille. Siitä minkä tekijöiden ja piirteiden mukaan viitotun puheen ja viittomakielen välinen ero tosiasiallisesti ilmenee, ei löytynyt Laurènia (2006) lukuun ottamatta tarkastelua. Joka tapauksessa ero viitotun puheen ja viittomakielen välillä saattaa olla hyvinkin liukuva, kuten puheterapeutti Suvi Stolt (2000) on asian esittänyt.

Suomalaisen viittomakielen luonne, rakenne ja sen eri piirteet alkavat vähitellen hahmottua lisääntyneen tutkimustiedon myötä. Viitotun puheen kohdalla tilanne on hyvinkin toisenlainen. Liian vähän on kiinnitetty huomiota siihen, mitä viitottu puhe oikeastaan on; mistä elementeistä se itse asiassa rakentuu ja miten. Selvittämättä on edelleen miten viitottua puhetta käytetään, tuotetaan ja mitä variaatioita sen sisällä on ja voi olla. Onko viitottu puhe viittomakielen ja eri kommunikaatiomenetelmien (esim. puhe, sormitus, viittomat) sekoitus, suomen kieltä viittomakielisin vaikuttein vai jotain aivan muuta? Tämän kirjallisuusselvityksen tulokset ovat selkeä osoitus siitä, että viitotun puheen tutkimukselle on selkeä tarve. Viitotun puheen käyttäjäryhmä on kokonaisuudessaan hyvin suuri joukko, joka laajenee jatkuvasti. Kuuroutuneiden ja huonokuuloisten viitotun puheen oppimisen tarve lisääntyy koko ajan. Myös useat sisäkorvaistutteen saaneiden lasten perheet haluavat mieluummin opiskella viitottua puhetta kuin viittomakieltä. Kyse ei siis ole vain tietyn

marginaaliryhmän kommunikaatiomenetelmästä, vaan monen henkilön jokapäiväisestä vuorovaikutustavasta ymmärtää muita ja tulla ymmärretyksi.

KIRJALLISUUS

Aaltonen, Jaana & Palmroos, Kati 1992. Kuuron oppilaan suomenkielisten sanojen käsitteisällön oppiminen viitotulla suomella ja viittomakielellä tapahtuvassa opetuksessa. Kasvatustieteen pro gradu-tutkielma. Turun yliopisto 1992.

Arvola, Leena 1999. Viittomakielen ja viitotun puheen opettaminen kuurosokeille. Tutkielma. Pohjois-Savon Kansanopisto.

Huhtanen, Kristiina 1992. Puhetta korvaavat ja tukevat kommunikaatiomenetelmät Suomessa 1990-luvun taitteessa. Helsinki: Hakapaino oy.

Hynynen, Heidi, Pyörre, Susanna & Roslöf, Raija 2003. Elämä käsillä – viittomakielentulkin ammattikuva. Helsinki: Multiprint oy

Härmä, Lea & Pelkonen, Minna 2002. Viitotun puheen oppikirja. Kirjapaino F. G. Lönnberg
Ikonen, Oiva (toim.) 1996. Kehitysvammaisten lasten kommunikaatio-opetus – taustatietoa ja ohjeita opetusta varten toim. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino.

Jantunen, Tommi 2003. Johdatus suomalaisen viittomakielen rakenteeseen. Tampere: Tammer-Paino oy.

Jauhiainen, Tapani 1995. Kuulo ja viestintä. Helsinki: Yliopistopaino.

Kalela, Esa 2005. Huonokuuloiset sosiolingvivistisesti tarkasteltuna. Proseminarityö Jyväskylän yliopisto.

Kouri, Elina 2004. Viitotun puheen etäopetusprojekti Vipe –loppuraportti 2001-2004. Kuulonhuoltoliitto.

Lahtinen, Riitta 2004. Sujuva tulkkaus kuurosokeille – selvitys kuurosokeiden tulkinkäytön kokemuksista. Tampere: City Offset oy.

Lahtinen Riitta & Marttila Jaana 2004. Sujuva tulkkaus kuurosokeille 2 –selvitys tulkeille tehdystä kyselystä. Tampere: City Offset oy.

Lappalainen, Sanna-Riikka 2002. Opetussuunnitelman laatiminen tukiviittomien ja viitotun puheen opetuksessa. Opinnäytetyö. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Kuopion koulutusyksikkö.

Lappi, Päivi & Malm, Anja 2001. Viitottu puhe ja sormiaakkosviestintä. Teoksessa Huuhtanen, Kristina (toim.). Puhetta tukevat ja korvaavat kommunikointimenetelmät Suomessa vuosituhaten taitteessa. Kehitysvammaliitto: Hakapaino.

Laurèn, Sirpa 2006. Kielen sisäinen tulkkaus. Riitta Lahtinen. Kuurosokeille tulkkaus – haasteellista ja vaihtelevaa. Teoksessa Hytönen Niina & Rissanen Terhi (toim.). Käden käänteessä. Keuruu: Otavan kirjapaino oy.

Leinonen, Anne & Mattila-Aalto Minna 2004. Esteettömään osallistumiseen –koulunkäynnin tukemisen ja ohjauksen opas. Ylöjärvi: Painohäme oy.

Lonka, Eila & Linkola, Helena 1996. Kuulovammaisen lapsen kuulon, kielen ja kommunikaation kuntoutus. Teoksessa Launonen, Kaisa & Korpjaakko-Huuhka Anna-Maija (toim.). Kommunikoinnin häiriöt – syitä, ilmenemismuotoja ja kuntoutuksen perusteita. Tampere:Tammer-Paino.

Mesch, Johanna 2004. Viitotaan yhdessä – tietoa taktiilista viittomakielestä. Tampere: Cityoffset

Messing, Lynn S. & Campbell Ruth 1999. Gesture, Speech, and sign, Lynn S. Messing. Oxford: University press.

Mikkonen, Mervi & Ranta-Panula, Anne 1997. Opetusmateriaalia viitotun puheen opiskeluun. Opinnäytetyö. Pohjois-Savon Kansanopisto.

Mäkilä, Sari 2004. Viitotun puheen lähi - ja etäopetuksen erot. Opinnäytetyö. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Kuopion koulutusyksikkö.

Nelfelt, Kerstin 2003. När jag var på TSS- kursen och alla TSS:ade tyckte jag att jag fått tillbaka min hörsel, men på tåget hem var jag stendöv igen. Slutrapport – TSS- projektet. Gothenburg papers in theoretical linguistics.

Nelfelt, Kerstin 1998. Simultaneous sign and speech –a multimodal perspective on the communication of hearing-impaired children. Department of linguistics University of Göteborg.

Nyrhinen, Virpi, Turunen, Henna & Kinnunen, Heli 1997. Opetusmateriaalipaketti viittomin tuetun puheen opettamiseen dysfaattisten ja kehitysvammaisten lasten perheissä. Opinnäytetyö. Pohjois-Savon Kansanopisto.

Pimiä, Päivi & Rissanen Terhi 1987. Kolme kirjoitusta viittomakielestä. Helsinki: Yliopistopaino.

Pulli, Tuula 1993. Viittomin viestiminen. Teoksessa Ikonen Oiva (toim.) Eri-tyisopetuksessa kehitettyjä arviointi- ja opetusmenetelmiä. Juva: WSOY

Rissanen, Terhi 1985. Viittomakielen perusrakenne. Helsinki: Yliopistopaino.

Ryytty, Laura 2006. Laulujen tulkkaus viitotulle puheelle. Opinnäytetyö. Humanistinen ammatti-korkeakoulu. Helsingin koulutusyksikkö.

Salmi, Eeva & Laakso, Mikko 2005. Maahan lämpimään – Suomen viittomakielisten historia. Helsinki: Libris

Sinkkonen, Jari 1994. Hearing impairment, communication and personality development. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino oy.

Stolt, Suvi, 2000. Kuuron lapsen kaksikielisyyden tukeminen. Välimaa, Taina & Rimmanen, Satu. Kuuroutuneen aikuisen kuntoutusratkaisut. Teoksessa Lonka, Eila & Korpijakko-Huuhka (toim.). Kuulon ja kielen kuntoutus – Vuorovaikutuksesta kommunikointiin. Tampere:Tammer-paino oy.

Takala, Marjatta 1995. "They say I'm stupid, but I just don't HEAR" –Hearing-impaired adults' view of Finnish society. Helsinki: Hakapaino oy.

Takala, Marjatta 2005. Kuulovammaisuus. Teoksessa Takala, Marjatta & Lehtomäki, Elina (toim.). Kieli, kuulo ja oppiminen – kuurojen ja huonokuuloisten lasten opetus. Saarijärvi: Saarijärven Off-set oy.

Von Tetzchner, Stephen & Martinsen, Harald 2000. Johdatus puhetta tukevaan ja korvaavaan kommunikointiin. Helsinki: Hakapaino oy.

Vaara, Kaisa 2001. Viitotun puheen opetus ja käyttö Suomessa. Opinnäytetyö. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Turun koulutusyksikkö.

Väätäinen, Sirkku-Marja 2005. Kuulolla! – opas kuulonkuntoutuksesta sosiaali- ja terveysalan ammattilaisille. Helsinki: Edita Prima oy.

ELEKTRONISET LÄHTEET

Ahonen Niina & Oinonen, Kati 2002. Huominen kaiken muuttaa voi - Tapaustutkimus aikuisena kuuroutumisesta ja sisäkorvaistuteleikkauksesta. Opinnäytetyö. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Kuopion yksikkö. Saatavilla www-muodossa:

<http://www.nic.fi/~finski/opinnayte/opinnaytetyo.htm#_Toc530299470> (Luettu 16.8.2006)

Auer, Marjo, Hamari, Eeva-Maria, Heinonen, Anna-Maija & Koivumaa, Katja. AAC-menetelmät. Saatavilla www-muodossa:

<<http://wwwedu.oulu.fi/sampo/00-01/appro/logopedot/viittomat.html>> (Luettu 16.8.2006)

Eestilä, Nina & Hara, Sara 2006. ”On vain mentävä sen perheen mukaan” Tapaustutkimus viittomakommunikaation perheopetuksesta. Opinnäytetyö. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Kuopion koulutusyksikkö. Saatavilla www-muodossa:

<<http://www.humak.edu/humakpro/humak/160084/OPINNÄYTETYÖ-palautettu.doc>>

(Luettu 16.8.2006)

Eilola, Riikka, Hautamäki, Jenni & Vartiainen, Essi 2005. Muumit teatterissa – näytelmän tulkkaus viitotulle puheelle. Opinnäytetyö. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Turun koulutusyksikkö. Saatavilla www-muodossa:

<http://kirjastot.diak.fi/files/diak_lib/Turku2006/EilolaHautamVart05.pdf> (Luettu 16.8.2006)

Elme, Elina & Olkkonen, Niina 2005. ”On ihanaa katsoa poikamme ilmeitä, kun hänet ymmärretään” Vanhempien kokemuksia viittomakommunikaatiomenetelmän käytöstä ja sen vaikutuksista. Opinnäytetyö. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Kuopion koulutusyksikkö. Saatavilla www-muodossa:

<<http://www.humak.edu/humakpro/humak/112056/ElinaNiina-opinnäytetyö2005.rtf>> (Luettu 16.8.2006)

Helsingin huonokuuloiset ry. Saatavilla www-muodossa:

<<http://www.helsinginhuonokuuloiset.fi/kuuloiset/4-2003.htm>> (Luettu 16.8.2006)

Hiltunen, Kati & Ojamaa, Matias 2002. Harjaantumislukille tehty videomateriaali tukiviittomien opiskeluun. Opinnäytetyö. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Turun koulutusyksikkö. Saatavilla www-muodossa:

<http://kirjastot.diak.fi/files/diak_lib/Turku2002/Hiltunen_Ojamaa02.pdf> (Luettu 16.8.2006)

Hindberg, Eija, Järvinen, Sirpa & Marttila, Kirsi 2001. Viittomakielinen terveydenhuollon asiakkaana. Opinnäytetyö. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Turun koulutusyksikkö. Saatavilla www-muodossa:

<http://kirjastot.diak.fi/files/diak_lib/Turku/Hindberg_Jrvinen_Marttila01.pdf> (Luettu 16.8.2006)

Honkaselkä, Katja & Koivuniemi, Sini 2006. ”Sattuuko näkökenttään?”

Aloittelevan viittomakommunikaatio-opettajan toiminta, kun oppilaalla on kuulonäkövamma. Opinnäytetyö. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Kuopion koulutusyksikkö. Saatavilla www-muodossa:

<<http://www.humak.edu/humakpro/humak/167488/Opinnäytetyö.doc>> (Luettu 16.8.2006)

Iltanen, Sanna 2005. Näkemyksiä teatterinukkien pedagogisesta käytöstä viittovassa kieliympäris-tössä. Opinnäytetyö. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Turun koulutusyksikkö. Saatavilla www-muodossa:

<http://kirjastot.diak.fi/files/diak_lib/Turku2005/Iltanen05.pdf> (Luettu 16.8.2006)

Karhu, Jesse 2000. Kuurosokeiden kulttuurista. Opinnäytetyö. Pohjois-Savon opisto. Saatavilla www-muodossa:

<<http://www.angelfire.com/journal/kuurosokeus/>> (Luettu 16.8.2006)

Kuulonhuoltoliitto ry. Kommunikaatiomenetelmät. Saatavilla www-muodossa:

<http://www.kuulonhuoltoliitto.fi/sivu.php?artikkeli_id=143> (Luettu 16.8.2006)

Kuurojen liito ry. Saatavilla www-muodossa:

<http://www.kl-deaf.fi/page.asp?notice=1&_item_id=1334> (Luettu 16.8.2006)

Tampereen kuurojenyhdistys. Saatavilla www-muodossa:

<<http://www.tampereenkuurojenyhdistys.fi/kuurous/suomi.php>> (Luettu 16.8.2006)

Lintula, Salla 2006. Teattereiden kokemuksia viittomakielen tulkkauksesta. Opinnäytetyö.

Diakonia-ammattikorkeakoulu. Turun yksikkö. Saatavilla www-muodossa:

< http://kirjastot.diak.fi/files/diak_lib/Turku2006/Turku_LintulaSalla06.pdf> (Luettu 16.8.2006)

Mäki, Kirsi-Marja 2002. Kuulovammaisten ja dysfaattisten lasten perheopetuksen vertailua. opin-näytetyö. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Turun koulutusyksikkö. Saatavilla www-muodossa:

<http://kirjastot.diak.fi/files/diak_lib/Turku2003/KMMaki03.pdf> (Luettu 16.8.2006)

Opintien koulu. Saatavilla www-muodossa:

<<http://koulut.etela-karjala.fi/opintie/viittoma.htm>> (Luettu 16.8.2006)

Suomen viittomakielen tulkit ry. Saatavilla www-muodossa:

<<http://www.tulkit.net/index.php?page=sanasto>> (Luettu 16.8.2006)

Turun kristillinen opisto. Mitä viittomakieli ja visuaalinen kommunikointi ovat? Saatavilla www-muodossa: <<http://www.tk-opisto.fi/cgi-bin/linnea.pl?document=00010425>> (Luettu 16.8.2006)

Viivi – viittomakielisen opetuksen portti. Sanakirjat. Saatavilla www-muodossa:

<http://www.viivi.fi/sanakirjat/sanakirjat_viitottupuhe.htm> (Luettu 16.8.2006)

Wikipedia. Vapaa tietosanakirja. Saatavilla www-muodossa:

<http://fi.wikipedia.org/wiki/Viitottu_puhe> (Luettu 16.8.2006)

Wikipedia. Vapaa tietosanakirja. Saatavilla www-muodossa:

<<http://fi.wikipedia.org/wiki/Pidgin>> (Luettu 16.8.2006)

LIITTEET

LIITE 1. Viitotun puheen määritelmät, määritelmien perusteet, käyttäjät ja käytetyt termit kirjallisuudessa

PAINETUT JULKAISUT

Teos	Määritelmä	Mihin määritelmä perustuu/keneen on viitattu	Käyttäjät	Käytetyt termit
Aaltonen, Jaana & Palmroos, Kati 1992. Kuuron oppilaan suomenkielisten sanojen käsitteistämisen oppiminen viitotulla suomella ja viittomakielellä tapahtuvassa opetuksessa. Kasvatustieteen pro gradu-tutkielma. Turun yliopisto 1992.	Viitottu suomi on suomen kielen rakenteen mukaista viittomista, jossa käytetään ääntä ja viittomia yhtä aikaa. Kielioppi on pääosin suomen kielen rakenteen ja sanajärjestyksen mukainen. Viitottu suomi on puhekielen visualisointiin kehitetty menetelmä.	Kyle, Woll 1985, Sign language. The study of deaf people and their language. → Kirjoittajat eivät viittaa keneenkään toiseen tutkijaan tai omiin tutkimustuloksiin. Määritelmä on laadittu oletetusti heidän omiin kokemuksiin perustuen.	kuulovammaisten opettajat	viitottu suomi, simultaanivii ttominen, totaalikomm unikaatio
Arvola, Leena 1999. Viittomakielen ja viitotun puheen opettaminen kuurosokeille. Tutkielma. Pohjois-Savon Kansanopisto.	Viitottu puhe tarkoittaa suomen kielen mukaista viittomista. Jokaista puhuttua sanaa vastaa jokin viittoma ja sanajärjestys on suomen kielen mukainen.	-	kuurosokeat	viitottu puhe
Huuhtanen, Kristiina 1992. Puhetta korvaavat ja tukevat kommunikaatiomenetelmät Suomessa 1990- luvun taitteessa. Helsinki: Hakapaino oy.	Viitotussa suomessa käytetään viittomakielen viittomia, mutta suomen kielen rakennetta ja sanajärjestystä.	-	puheenoppimisen jälkeiden kuurosokeiden, huonokuuloiset	viitottu suomi
Hynynen, Heidi, Pyörre, Susanna & Roslöf, Raija 2003. Elämä käsillä – viittomakielentulkin ammattikuva. Helsinki: Multiprint oy	Viitotussa puheessa käytetään viittomia suomen sanajärjestyksen mukaan.	Suomen kuurosokeat ry 1998, www.kuurosokeat.fi viitattu 27.8 2003 → Sivustoilla ei viitata keneenkään tutkijaan tai tutkimuksiin.	huonokuuloiset, kuurosokeat	viitottu puhe

Teos	Määritelmä	Mihin määritelmä perustuu/keneen on viitattu	Käyttäjät	Käytetyt termit
Härmä, Lea & Pelkonen, Minna 2002. Viitotun puheen oppikirja. Kirjapaino F. G. Lönnberg	Perustuu puheeseen, puhutun kielen rakenteeseen ja sanajärjestykseen.	-	kuuroutu-neet, vaikeasti huonokuuloiset	viitottu puhe, viitottu suomi
Ikonen, Oiva (toim.) 1996. Kehitysvammaisten lasten kommunikaatio-opetus – taustatietoa ja ohjeita opetusta varten toim. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino.	Viitottu puhe on huulilतालukua tukeva kommunikaatiomenetelmä. Viittomat tehdään samanaikaisesti kuin sana lausutaan, siis puhekielen mukaisessa järjestyksessä.	Pulli 1993, Viittomin viestiminen, kirjassa Ikonen (toim.): Erilainen oppija 2 → Pulli ei viittaa keneenkään toiseen tutkijaan tai omiin tutkimustuloksiin. Määritelmä on laadittu oletetusti hänen omiin kokemuksiinsa perustuen.	puheen oppimisen jälkeen kuuroutu-neet, huonokuuloiset	viitottu puhe, viitottu suomi
Jantunen, Tommi 2003. Johdatus suomalaisen viittomakielen rakenteeseen. Tampere: Tammer-Paino oy.	Viitotussa suomessa tuotetaan viittomia suomen sanajärjestyksen mukaan.	-	-	viitottu suomi
Jauhiainen, Tapani 1995. Kuulo ja viestintä. Helsinki: Yliopistopaino.	Viitottu puhe on menetelmä, jonka tarkoituksena on rakentaa viestintä edelleen puhekielen mukaiseksi, seuraamaan puhekielen kieliopillisia rakenteita, morfologiaa (viitottaessa esim. päätteet) ja syntaksia (esim. sanajärjestystä).	-	-	viitottu suomi

Teos	Määritelmä	Mihin määritelmä perustuu/keneen on viitattu	Käyttäjät	Käytetyt termit
<p>Kalela, Esa 2005. Huonokuuloiset sosiolingvivistisesti tarkasteltuna. Proseminaariryö Jyväskylän yliopisto.</p>	<p>Viitottu puhe on puhutun kielen kääntämistä viittomiksi. Viittomat tuotetaan perusmuodossa puhutun kielen mukaisessa järjestyksessä, samanaikaisesti kun sanat lausutaan.</p>	<p>Papunet, 2005 → Lappi, P. & Malm, A. (2001). <i>Viitottu puhe ja sormiaakkosviestintä</i>. Kirjassa: Huuhtanen, K. (toim.). Puhetta tukevat ja korvaavat kommunikointimenetelmät Suomessa vuosituhaten taitteessa, Ikonen, O. (1996). <i>Viittomakieli ja viitottu puhe – kuurojen ja vaikeasti kuulovammaisten tunnetuimmat kommunikaatiomuodot</i>. Kirjassa: Ikonen, O. (toim.). Kehitysvammaisten lasten kommunikaatio-opetus. Taustatietoa ja ohjeita opetusta varten Von Tetzchner, S. & Martinsen, H. (2000). <i>Puhetta tukeva ja korvaava kommunikointi</i>. Kirjassa: von Tetzchner, S. & Martinsen, H. Johdatus puhetta tukevaan ja korvaavaan kommunikointiin. → Teoksissa ei viitata keidenkään tutkimustuloksiin.</p>	<p>huonokuuloiset, kuuroutuneet, kuulevat</p>	<p>viitottu puhe, viitottu suomi</p>

Teos	Määritelmä	Mihin määritelmä perustuu/keneen on viitattu	Käyttäjät	Käytetyt termit
Kouri, Elina 2004. Viitotun puheen etäopetusprojekti Vipe –loppuraportti 2001-2004. Kuulonhuolto-liitto.	Viitottu puhe on huulilतालukua tukeva kommunikaatiomenetelmä, jonka perustana on puhuttu kieli ja sen rakenteet.	-	kuuroutuneet, vaikeasti huonokuuloiset	viitottu puhe
Lahtinen, Riitta 2004. Sujuva tulkkaus kuurosokeille – selvitys kuurosokeiden tulkinkäytön kokemuksista. Tampere: City Offset oy.	Viitottu puhe sisältää puhutun ja viittomakielen elementtejä. Sitä voi tuottaa vapaaseen tilaan tai taktiilisti.	-	kuurosokeat	viitottu puhe
Lahtinen Riitta & Marttila Jaana 2004. Sujuva tulkkaus kuurosokeille 2 –selvitys tulkeille tehdystä kyselystä. Tampere: City Offset oy.	Viitottua puhetta voidaan tuottaa ja vastaanottaa vapaaseen tilaan, rajoittuneeseen näkökenttään, lähelle ja taktiilisti viitottuna.	-	kuurosokeat	viitottu puhe
Lappalainen, Sanna-Riikka 2002. Opetussuunnitelman laatiminen tukiviittomien ja viitotun puheen opetuksessa. Opinnäytetyö. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Kuopion koulutusyksikkö.	Viitottu puhe perustuu puhuttuun kieleen. Siinä viittomakielen viittomia käytetään puhutun kielen rakenteen mukaisesti puheen ja huulion tukena.	Suomen kuurosokeat ry. 2002 Kommunikaatio ja vuorovaikutus, viitattu 2.4.2002 URL: http://www.kuurosokeat.fi/tietoa/opas.htm#alku → Sivustoilla ei viitata keneenkään tutkijaan tai tutkimustuloksiin.	kuuroutuneet	viitottu puhe

Teos	Määritelmä	Mihin määritelmä perustuu/keneen on viitattu	Käyttäjät	Käytetyt termit
<p>Lappi, Päivi & Malm, Anja 2001. Viitottu puhe ja sormiaakkosviestintä. Teoksessa HUUHTANEN, Kristina (toim.). Puhetta tukevat ja korvaavat kommunikointimenetelmät Suomessa vuosituhatluvun taitteessa. Kehitysvammaliitto: Hakapaino.</p>	<p>Viitottu puhe on kommunikointimenetelmä, jossa puhutaan ääneen tai ilman ääntä muodostaen huulilla sanoja puhutun kielen sanajärjestyksen mukaisesti, ja samanaikaisesti tuotetaan viittomia sanojen ”päälle”. Viitotulla puheella ei pystytä ilmaisemaan kaikkia puhutun kielen ominaispiirteitä. Se toimii hyvänä huulitaluvun tukena sellaiselle vastaanottajalle, joka hallitsee puhutun kielen hyvin.</p>	-	Vastaanottaja, joka hallitsee puhutun kielen hyvin.	viitottu puhe, viitottu suomi
<p>Laurén, Sirpa 2006. Kielen sisäinen tulkkaus. Riitta Lahtinen. Kuurosokeille tulkkaus – haasteellista ja vaihtelevaa. Teoksessa Hytönen Niina & Rissanen Terhi (toim.). Käden käänteessä. Keuruu: Otavan kirjapaino oy.</p>	<p>Viitotussa puheessa puhuttua viestiä myötäillen viittomin. Huulio noudattaa pääosin puhutun kielen sanastoa ja kielioppia. Suurin osa viittomista on lainattu suomalaisesta viittomakielestä ja ne viitotaan samanaikaisesti, kun sanat artikuloidaan huuliolla.</p>	-	kuurosokeat, huonokuuloiset, kuuroutuneet sisäkorvaistutteen käyttäjät	viitottu puhe

Teos	Määritelmä	Mihin määritelmä perustuu/keneen on viitattu	Käyttäjät	Käytetyt termit
Leinonen, Anne & Mattila-Aalto Minna 2004. Esteettömmään osallistumiseen – koulunkäynnin tukemisen ja ohjauksen opas. Ylöjärvi: Painohäme oy.	Viitottu puhe tarkoittaa puhetta, jossa puhutun kielen ilmaukset viitotaan puheen rakenteen mukaisesti. Viitotussa puheessa puhuttu kieli käännetään käsille, joten se noudattelee myös puhutun kielen rakennetta.	-	Henkilö, joka on aiemmin ollut kuuleva.	viitottu puhe
Lonka, Eila & Linkola, Helena 1996. Kuulovammaisen lapsen kuulon, kielen ja kommunikaation kuntoutus. Teoksessa Launonen, Kaisa & Korpijaakko-Huuhka Anna-Maija (toim.). Kommunikoinnin häiriöt – syitä, ilmenemismuotoja ja kuntoutuksen perusteita. Tampere: Tammer-Paino.	Viitotussa puheessa viitotaan ja puhutaan samanaikaisesti. Viittomakielen merkkejä käytetään puhekielen sanajärjestyksessä.	-	kuulevien vanhempien vaikeasti kuulovammaiset lapset	viitottu puhe
Mesch, Johanna 2004. Viitotaan yhdessä – tietoa taktiilista viittomakielestä. Tampere: Cityoffset	Viitottu puhe (suomi/ruotsi) perustuvat puhuttuun kieleen ja puhutun kielen sanajärjestykseen.	-	kuurosokeat	viitottu puhe
Messing, Lynn S. & Campbell Ruth 1999. Gesture, Speech, and sign, Lynn S. Messing. Oxford: University press.	MCE:tä viitotaan puhutun kielen mukaan. MCE:llä kommunikointi vaatii tuplasti enemmän aikaa kuin vain puhuminen tai viittominen.	-	viittomakielen tulkit, kuurot	maniaalisesti koodattu englanti (manually coded English, MCE)

Teos	Määritelmä	Mihin määritelmä perustuu/keneen on viitattu	Käyttäjät	Käytetyt termit
Mikkonen, Mervi & Ranta-Panula, Anne 1997. Opetusmateriaalia viitotun puheen opiskeluun. Opinnäytetyö. Pohjois-Savon Kansanopisto.	Viitottu puhe pohjautuu puheeseen, puhutun kielen rakenteeseen ja sanajärjestykseen. Viitotussa puheessa käytetyt viittomat ovat samoja, kuin viittomakielessä.	Härmä, Pelkonen 1992, Viitotun puheen oppikirja → Kirjoittajat eivät viittaa keneenkään toiseen tutkijaan tai omiin tutkimustuloksiin. Määritelmä on laadittu oletetusti heidän omiin kokemuksiinsa perustuen.	kuuroutu-neet, vaikeasti huonokuuloiset	viitottu puhe
Mäkilä, Sari 2004. Viitotun puheen lähi - ja etäopetuksen erot. Opinnäytetyö. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Kuopion koulutusyksikkö.	Viitotussa puheessa puhutaan ääneen tai muodostetaan sana huulilla ilman ääntä ja samanaikaisesti tuotetaan sanoille viittomia. Sanajärjestys noudattaa suomen kielen sanajärjestystä.	Välimaa & Rimmanen (2000) Kuuroutuneen aikuisen kuntoutusratkaisut. Teoksessa Lonka & Korpijaakko-Huuhka (toim.) 2000. Kuulon ja kielen kuntoutus. Vuorovaikutuksesta kommunikointiin. → Kirjoittajat eivät viittaa keneenkään toiseen tutkijaan tai omiin tutkimustuloksiin. Määritelmä on laadittu oletetusti kirjoittajien omiin kokemuksiin perustuen.	kuuroutu-neet, puhevammaiset	viitottu puhe
Nelfelt, Kerstin 2003. När jag var på TSS- kursen och alla TSS:ade tyckte jag att jag fått tillbaka min hörsel, men på tåget hem var jag stendöv igen. Slutrapport – TSS- projektet. Gothenburg papers in theoretical linguistics.	Viitotussa ruotsissa on puhutun kielen kielioppi, mutta viittomat tulevat ruotsalaisesta viittomakielestä. Joitakin viittomia on kehitetty pelkästään viitotussa puheessa käytettäväksi.	-	Kuurot, jotta he oppisivat helpommin lukemaan ja kirjoittamaan ruotsia.	viitottu ruotsi (teknad svenska)

Teos	Määritelmä	Mihin määritelmä perustuu/keneen on viitattu	Käyttäjät	Käytetyt termit
Nelfelt, Kerstin 1998. Simultaneous sing and speech –a multimodal perspective on the communication of hearing-impaired children. Department of linguistics University of Göteborg.	Totaalikommunikaatio on huuliolukua tukeva menetelmä, jossa viitotaan puhutun kielen mukaan.	-	aikuisena kuuroutuneet, aikuisena kuulovammautuneet	totaalikommunikaatio (total communication)
Nyrhinen, Virpi, Turunen, Henna & Kinnunen, Heli 1997. Opetusmateriaalipaketti viittomin tuetun puheen opettamiseen dysfaattisten ja kehitysvammaisten lasten perheissä. Opinnäytetyö. Pohjois-Savon Kansanopisto.	Viitotulla puheella tarkoitetaan sanatarkkaa puhutun kielen kääntämistä viittomiksi. Siinä käytetään samoja viittomia kuin viittomakielessä. Viitottu puhe perustuu puheeseen, puhutun kielen sanajärjestykseen ja rakenteeseen.	Härmä, Pelkonen 1992, Viitotun puheen oppikirja → Teos ei viittaa keneenkään toiseen tutkijaan tai omiin tutkimustuloksiin. Määritelmä on laadittu oletetusti hänen omiin kokemuksiinsa perustuen.	Kuuroutuneet ja huonokuuloiset henkilöt, joilla on hyvä suomen kielen taito.	viitottu puhe
Pimiä, Päivi & Rissanen Terhi 1987. Kolme kirjoitusta viittomakielestä. Helsinki: Yliopistopaino.	Viitottu suomi ei välitä puhuttua kieltä sellaisenaan. Viitotun suomen manuaaliset merkit ovat vain viitteellisiä, jonkinlaisia (satunnaisia) apusymboleja puhutun suomen ja referentin välillä.	-	kuulevat	viitottu suomi, simultaanivii ttominen
Pulli, Tuula 1993. Viittomin viestiminen. Teoksessa Ikonen Oiva (toim.) Erilainen oppija 2 – Erityisopetuksessa kehitettyjä arviointi- ja opetusmenetelmiä. Juva: WSOY	Viitotussa puheessa puhutun kielen ilmaukset pyritään viittomaan puheen rakenteen mukaan.	-	kuuroutuneet, huonokuuloiset, apu-keinona dysfaattisille, afaattisille sekä kehitysvammaisille	viitottu puhe

Teos	Määritelmä	Mihin määritelmä perustuu/keneen on viitattu	Käyttäjät	Käytetyt termit
Rissanen, Terhi 1985. Viittomakielen perusrakenne. Helsinki: Yliopistopaino.	Sanasto on viittomakielinen, mutta kielioppi pääosin suomen kielen mukainen.	-	kuuroutu- neet, huonokuuloiset, kuulevat	viitottu suomi, simultaaniviittominen
Ryytty, Laura 2006. Laulujen tulkkaus viitotulle puheelle. Opinnäytetyö. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Helsingin koulutusyksikkö.	Viitottu puhe on yksi huulilतालukua tukevista kommunikaatiomenetelmistä ja sen perustana ovat puhuttu kieli ja sen rakenteet. Viitotussa puheessa käytetään viittomakielen viittomia, sormiaakkosia sekä joitakin viittomakielen kieliopillisia rakenteita puhutun äidinkielen mukaisessa sanajärjestyksessä.	Sirpa Laurèn (2006) Kielen sisäinen tulkkaus. Hytönen, Rissanen (toim.) Käden käänteessä. Välimaa & Rimmanen (2000) Kuuroutuneen aikuisen kuntoutusratkaisut. Teoksessa Lonka & Korpijaakko-Huuhka (toim.) 2000. Kuulon ja kielen kuntoutus. Vuorovaikutuksesta kommunikointiin. → Teoksissa ei viitata keneenkään toiseen tutkijaan tai kirjoittajien omiin tutkimustuloksiin. Määritelmät on laadittu oletetusti kirjoittajien omiin kokemuksiin perustuen.	vaikeasti huonokuuloiset, kuuroutuneet	viitottu puhe
Salmi, Eeva & Laakso, Mikko 2005. Maahan lämpimään – Suomen viittomakielisten historia. Helsinki: Libris	Viitotussa puheessa puhe ja viittominen etenevät yhtä aikaa ja noudattavat puhutun kielen rakenteita.	-	kuurot	simultaaniviittominen, viitottu suomi

Teos	Määritelmä	Mihin määritelmä perustuu/keneen on viitattu	Käyttäjät	Käytetyt termit
Sinkkonen, Jari 1994. Hearing impairment, communication and personality development. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino oy.	-	-	kuulovammaiset lapset	totaalikommunikaatio (total communication)
Stolt, Suvi, 2000. Kuuron lapsen kaksikielisyyden tukeminen. Välimaa, Taina & Rimmanen, Satu. Kuuroutuneen aikuisen kuntoutusratkaisut. Teoksessa Lonka, Eila & Korpijakko-Huuhka (toim.). Kuulon ja kielen kuntoutus – Vuorovaikutuksesta kommunikointiin. Helsingin yliopiston tutkimus -ja koulutuskeskus Palmenia. Palmenia-kustannus.	Viitotussa puheessa puhutaan ja viitotaan samanaikaisesti, viittomat tukevat puhuttua viestiä.	-	aikuiset kuuroutuneet	viitottu puhe, simultaani viittominen
Takala, Marjatta 1995. “They say I’m stupid, but I just don’t HEAR” –Hearing-impaired adults’ view of Finnish society. Helsinki: Hakapaino oy.	Viitottu suomi on pidgin-kieli, jonka rakenne on suomen kielen mukainen. Viittomia käytetään puhutun kielen mukaan, jotta suomen kieli saataisiin kuuroille ymmärrettävään muotoon.	Rissanen 1985, Viittomakielen perusrakenne → Rissanen ei viittaa keneenkään toiseen tutkijaan tai omiin tutkimustuloksiin. Määritelmä on laadittu oletetusti hänen omiin kokemuksiinsa perustuen.	kuulevat	viitottu suomi (signed finnish), simultaanivii ttominen (simultaneous signing)
Takala, Marjatta 2005. Kuulovammaisuus. Teoksessa Takala, Marjatta & Lehtomäki, Elina (toim.). Kieli, kuulo ja oppiminen – kuurojen ja huonokuuloisten lasten opetus. Saarijärvi: Saarijärven Offset oy.	Viitottu suomi on kahden kielen sekoitus, eräänlainen keinotekoinen kieli. Viitotulla suomella kommunikoitaessa puhutaan suomea ja samalla käytetään viittomakielen viittomia puheen tukena.	-	Lapset, joilla on sisäkorvaistute.	viitottu suomi

Teos	Määritelmä	Mihin määritelmä perustuu/keneen on viitattu	Käyttäjät	Käytetyt termit
<p>von Tetzchner, Stephen & Martinsen, Harald 2000. Johdatus puhetta tukevaan ja korvaavaan kommunikointiin. Helsinki: Hakapaino oy.</p>	<p>Viitottu suomi seuraa puhetta sanasanalta ja viittomia myös taivutetaan samalla tavalla kuin kyseisen puhutun kielen sanoja. Yleensä tarkoituksellisesti luotujen viittomakielten viittomat on lainattu kuurojen kansallisista viittomakielistä, kun taas viittomien taivutusmuodot ja lauserakenteet muodostetaan kansallisen puhutun kielen mukaisesti.</p>	<p>-</p>	<p>Kuulevat, jotka opettavat kommunikointihäiriöisiä ihmisiä.</p>	<p>viitottu suomi</p>
<p>Vaara, Kaisa 2001. Viitotun puheen opetus ja käyttö Suomessa. Opinnäytetyö. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Turun koulutusyksikkö.</p>	<p>Viitottu puhe on puhetta tai huuliolukua tukeva kommunikaatiomenetelmä. Viitotussa puheessa käytetään viittomakielen viittomia, jotka viitotaan puhutun kielen sanajärjestyksen mukaisesti.</p>	<p>Kuulonhuoltoliitto ry 2000. Viesti on välittämistä. Esite. Helsinki</p> <p>Välimaa & Rimmanen (2000) Kuuroutuneen aikuisen kuntoutusratkaisut. Teoksessa Lonka & Korpijaako-Huuhka (toim.) 2000. Kuulon ja kielen kuntoutus. Vuorovaikutuksesta kommunikointiin → Teoksissa ei viitata keneenkään toiseen tutkijaan tai kirjoittajien omiin tutkimustuloksiinsa. Määritelmä on laadittu oletetusti kirjoittajien omiin kokemuksiin perustuen.</p>	<p>kuuroutuneet, vaikeasti huonokuuloiset, kuulonäkövammaiset, kuulevat joilla kommunikointihäiriöitä</p>	<p>viitottu puhe</p>

Teos	Määritelmä	Mihin määritelmä perustuu/keneen on viitattu	Käyttäjät	Käytetyt termit
Väättäinen, Sirkku-Marja 2005. Kuulolla! – opas kuulonkuntoutuksesta sosiaali- ja terveysalan ammattilaisille. Helsinki: Edita Prima oy.	Viitottu puhe ei ole itsenäinen kieli, se perustuu viittomamerkkeihin, jotka viitotaan puheen kanssa samanaikaisesti. Viitottu puhe on apuna huulitaluvulle, se on menetelmä, ei kieli.	-	kuuroutuneet	viitottu puhe

ELEKTRONISET LÄHTEET

Teos	Määritelmä	Mihin määritelmä perustuu/keneen on viitattu	Käyttäjät	Käytetyt termit
<p>Ahonen Niina & Oinonen, Kati 2002. Huominen kaiken muuttaa voi - Tapaustutkimus aikuisena kuuroutumisesta ja sisäkorvaistuteleikkauksesta. Opinnäytetyö. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Kuopion yksikkö.</p> <p>http://www.nic.fi/~finski/opinnayte/opinnaytetyo.htm#_Toc530299470</p>	<p>Viitottu puhe on huulioluvun tukimenetelmä, jota käytetään samanaikaisesti puheen kanssa. Viitotussa puheessa käytetään samoja viittomia kuin viittomakielessä. Viitotun puheen tarkoituksena on saada viesti puhekielen mukaiseksi seuraamalla puhekielen kieliopillisia rakenteita, morfologiaa sekä syntaksia.</p>	<p>Kuulo ja viestintä Tapani Jauhiainen, 1995 → Kirjoittaja ei viittaa keneenkään toiseen tutkijaan tai omiin tutkimustuloksiinsa. Määritelmä on siis laadittu oletetusti hänen omiin kokemuksiinsa perustuen.</p>	kuuroutuneet	viitottu puhe
<p>Auer, Marjo, Hamari, Eeva-Maria, Heinonen, Anna-Maija & Koivumaa, Katja. AAC- menetelmät. Viitattu 16.8.2006.</p> <p>http://www.wedu.oulu.fi/sampo/00-01/appro/logopedot/viittomat.html</p>	<p>Viitottu puhe on hyvin lähellä viitottua suomea eli viittomat tulevat viittomakielestä ja sanajärjestys on suomen kielen mukainen. Viitotussa puheessa on aina mukana puhe ja viittomilla siis tuetaan samanaikaista puhetta. Viitottu puhe on eräänlaista helpotettua viittomakieltä. Lauseiden rakenteet ovat hyvin pelkistettyjä ja lauseista viitotaan vain avainsanat.</p>	-	downin syndrooma-lapset	viitottu puhe

Teos	Määritelmä	Mihin määritelmä perustuu/keneen on viitattu	Käyttäjät	Käytetyt termit
<p>Eestilä, Nina & Hara, Sara 2006. ”On vaan mentävä sen perheen mukaan” Tapaustutkimus viittomakommunikaation perheopetuksesta. Opinnäytetyö. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Kuopion koulutusyksikkö.</p> <p>http://www.humak.edu/humakpro/humak/160084/OPINNÄYTETYÖ-palautettu.doc</p>	<p>Viitottu puhe on keinotekoinen järjestelmä, jossa viittomakielestä lainattuja viittomia tuotetaan samanaikaisesti puheen kanssa. Viestin välittymisen kannalta merkityksettömiä sanoja ei viitota. Viitottu puhe on kommunikaatiomenetelmä, joka perustuu puhuttuun kieleen ja sen rakenteisiin. Viitotussa puheessa käytetään selkeää, täysin suomenkielen mukaista huuliota.</p>	<p>Takala, M. 2002. Kuulovammaisuus. Teoksessa Takala, M. & Lehtomäki, E. (toim.). Kieli, kuulo ja oppiminen – kuurojen ja huonokuuloisten lasten opetus</p> <p>Viitotun puheen etäopetus-projekti Vipe -loppuraportti Elina Kouri 2004</p> <p>→ Teoksissa ei viitata keneenkään toiseen tutkijaan tai kirjoittajien omiin tutkimustuloksiin. Määritelmät ovat laadittu oletetusti kirjoittajien omiin kokemuksiinsa perustuen.</p>	-	viitottu puhe
<p>Eilola, Riikka, Hautamäki, Jenni & Vartiainen, Essi 2005. Muumit teatterissa – näytelmän tulkkaus viitotulle puheelle. Opinnäytetyö. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Turun koulutusyksikkö.</p> <p>http://kirjastot.diak.fi/files/diak_lib/Turku2006/EilolaHautamVart05.pdf</p>	<p>Viitottu puhe on kokonaiskommunikaatiota, puhetta ja huuliolukua tukeva kommunikaatiomenetelmä, jossa yhdistyvät muun muassa äänellinen tai äänetön puhe, viittomat ja kehokommunikaatio. Viitotussa puheessa noudatetaan puhutun kielen sanajärjestystä ja rakennetta, mutta sen sanasto on viittomakielinen.</p>	<p>Härmä, Pelkonen 1992, Viitotun puheen oppikirja</p> <p>→ Kirjoittaja ei viittaa keneenkään toiseen tutkijaan tai omiin tutkimustuloksiin. Määritelmä on laadittu oletetusti hänen omiin kokemuksiinsa perustuen.</p>	kuuroutu-neet, vaikeasti huonokuuloiset, kuulonäkövammaiset, sisäkorvaistutetta käyttävät, kielellisiä häiriöitä omaavat kuulevat	viitottu puhe, viitottu suomi

Teos	Määritelmä	Mihin määritelmä perustuu/keneen on viitattu	Käyttäjät	Käytetyt termit
<p>Elme, Elina & Olkkonen, Niina 2005. ”On ihanaa katsoa poikamme ilmeitä, kun hänet ymmärretään” Vanhempien kokemuksia viittomakommunikaatiomenetelmän käytöstä ja sen vaikutuksista. Opinnäytetyö. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Kuopion koulutusyksikkö.</p> <p>http://www.humak.edu/humakpro/humak/112056/ElinaNiina-opinnäytetyö2005.rtf</p>	<p>Viitottu puhe muodostuu kahden kielen elementeistä; suomen kielen rakenteesta ja sanajärjestyksestä sekä viittomakielen viittomista, jotka tuotetaan yhtä aikaa. Se on niin sanottu pidgin-kieli, jossa käytettävään kieleen otetaan vaikutteita molemmista kielistä. Viitottu puhe on hyvä huulilतालuvun tuki.</p>	<p>Takala, M. 2002. Kuulovammaisuus. Teoksessa Takala, M. & Lehtomäki, E. (toim.). Kieli, kuulo ja oppiminen – kuurojen ja huonokuuloisten lasten opetus → Kirjoittaja ei viittaa keneenkään toiseen tutkijaan tai omiin tutkimustuloksiin. Määritelmä on laadittu oletetusti hänen omiin kokemuksiinsa perustuen.</p>	<p>kuuroutu- neet, huonokuuloiset, sisäkorvais- tutteen käyttäjät</p>	<p>viitottu puhe</p>
<p>Helsingin huonokuuloiset ry. Viitattu 16.8.2006</p> <p>http://www.helsinginhuonokuuloiset.fi/kuuloiset/4-2003.htm</p>	<p>Viitottu puhe (vp) on puhuttua kieltä ja huuliolukua tukeva kommunikaatiomenetelmä. Se perustuu puheeseen eikä sitä pidä virheellisesti sekoittaa viittomakieleen, vaikka viittomat ovatkin samanlaisia.</p>	<p>-</p>	<p>huonokuuloiset</p>	<p>viitottu puhe</p>

Teos	Määritelmä	Mihin määritelmä perustuu/keneen on viitattu	Käyttäjät	Käytetyt termit
<p>Hiltunen, Kati & Ojamaa, Matias 2002. Harjaantumislukulle tehty videomateriaali tukiviittomien opiskeluun. Opinnäytetyö. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Turun koulutusyksikkö.</p> <p>http://kirjastot.diak.fi/files/diak_lib/Turku2002/Hiltunen_Ojamaa02.pdf</p>	<p>Viitottu puhe on viestintäjärjestelmä, jonka sanasto koostuu yksittäisistä viittomakielestä lainatuista viittomista. Viitotussa puheessa kielen rakenne ja sanajärjestys eli kielioppi ovat pääasiassa puhutun kielen mukaisia. Viitottua puhetta käyttävä henkilö käyttää samanaikaisesti viittomia ja puhutun kielen mukaisia suun liikkeitä.</p>	<p>Härmä, Pelkonen 1992, Viitotun puheen oppikirja → Kirjoittaja ei viittaa keneenkään toiseen tutkijaan tai omiin tutkimustuloksiin. Määritelmä on laadittu oletetusti hänen omiin kokemuksiin perustuen.</p>	<p>kuuroutu-neet, huonokuuloiset</p>	<p>viitottu puhe, viitottu suomi</p>
<p>Hindberg, Eija, Järvinen, Sirpa & Marttila, Kirsi 2001. Viittomakielinen terveydenhuollon asiakkaana. Opinnäytetyö. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Turun koulutusyksikkö.</p> <p>http://kirjastot.diak.fi/files/diak_lib/Turku/Hindberg_Jrvinen_Marttila01.pdf</p>	<p>Viitotussa puheessa puhutaan ja viitotaan samanaikaisesti. Viittomat on lainattu viittomakielestä, mutta rakenne seuraa puhuttua kieltä.</p>	<p>Lonka, Korpjaakko-Huuhka 2000, Kuulon ja kielen kuntoutus → Kirjoittajat eivät viittaa keneenkään toiseen tutkijaan tai omiin tutkimustuloksiin. Määritelmä on laadittu oletetusti heidän omiin kokemuksiinsa perustuen.</p>	<p>aikuisena kuuroutu-neet, käytetään myös lasten puheterapeuttisessa kuntoutuksessa sekä osittain kuurojen koulussa</p>	<p>viitottu puhe, simultaani-viittominen</p>

Teos	Määritelmä	Mihin määritelmä perustuu/keneen on viitattu	Käyttäjät	Käytetyt termit
<p>Honkaselkä, Katja & Koivuniemi, Sini 2006. ”Sattuuko näkökenttään?” Aloittelevan viittomakommunikaatio-opettajan toiminta, kun oppilaalla on kuulonäkövamma. Opinnäytetyö. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Kuopion koulutusyksikkö.</p> <p>http://www.humak.edu/humakpro/humak/167488/Opinnäytetyö.doc</p>	<p>Viitottu puhe on huulilta lukua tukeva kommunikaatiomenetelmä – ei itsenäinen kieli. Viitotun puheen perustana ovat puhuttu kieli ja sen rakenteet. Viittomat lainataan viittomakielestä ja niitä käytetään puhutun kielen rakenteen mukaisesti.</p>	<p>Kieli, kuulo ja oppiminen – kuurojen ja huonokuuloisten lasten opetus toim. Marjatta Takala, Elina Lehtomäki, kirj. Marjatta Takala, 2002</p> <p>Viitotun puheen etäopetusprojekti Vipe-loppuraportti Elina Kouri 2004</p> <p>Puhetta tukevat ja korvaavat kommunikointimenetelmät Suomessa vuosituhaten taitteessa toim. Kristina Huuhtanen, kirj. Päivi Lappi, Anja Malm, 2001 → Teoksissa ei viitata keneenkään toiseen tutkijaan tai kirjoittajien omiin tutkimustuloksiin. Määritelmä on laadittu oletetusti kirjoittajien omiin kokemuksiinsa perustuen.</p>	<p>kuuroutu-neet, vaikeasti huonokuuloiset</p>	<p>viitottu puhe</p>

Teos	Määritelmä	Mihin määritelmä perustuu/keneen on viitattu	Käyttäjät	Käytetyt termit
<p>Iltanen, Sanna 2005. Näkemyksiä teatterinukkien pedagogisesta käytöstä viittovassa kieliympäristössä. Opinnäytetyö. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Turun koulutusyksikkö.</p> <p>http://kirjastot.diak.fi/files/diak_lib/Turku2005/Iltanen05.pdf</p>	<p>Viitotun puheen sanasto on viittomakielinen, mutta kielioppi on pääosin suomen kielen mukainen</p>	<p>Rissanen 1990, Viittomakielen perusrakenne → Rissanen ei viittaa keneenkään toiseen tutkijaan tai omiin tutkimustuloksiin. Määritelmä on laadittu oletetusti hänen omiin kokemuksiinsa perustuen.</p>	<p>kuuroutu-neet, huonokuuloiset, kuulevat</p>	<p>viitottu puhe</p>
<p>Karhu, Jesse 2000. Kuurosokeiden kulttuurista. Opinnäytetyö. Pohjois-Savon opisto.</p> <p>http://www.angelfire.com/journal/kuurosokeus/</p>	<p>Viitotussa puheessa viittomakielen viittomat tuotetaan puhutun kielen mukaisessa sanajärjestyksessä. Viitottu puhe noudattaa muutenkin puhutun kielen sääntöjä. Viitotulla puheella voidaan kommunikoida joko vapaaseen tilaan viittomalla, tai taktiilisti.</p>	<p>Koskinen Sointu 1999. Pro gradu tutkielma. On tärkeätä tehdä samaa kuin muutkin - kuurosokean integroituminen yhteiskuntaan. Helsingin Yliopisto</p> <p>Härmä, Pelkonen 1992, Viitotun puheen oppikirja → Teoksissa ei viitata keneenkään toiseen tutkijaan tai kirjoittajien omiin tutkimustuloksiin. Määritelmät ovat laadittu oletetusti kirjoittajien omiin kokemuksiin perustuen.</p>	<p>kuurosokeat</p>	<p>viitottu puhe</p>
<p>Kuulonhuoltoliitto ry. Kommunikaatiomenetelmät. http://www.kuulonhuolto-liitto.fi/sivu.php?artikkeli_id=143</p>	<p>Viitottu puhe on huulitalukua tukeva kom.menetelmä, jonka perustana on puhuttu kieli ja sen rakenteet.</p>	<p>-</p>	<p>huonokuuloiset, kuuroutuneet</p>	<p>viitottu puhe</p>

Teos	Määritelmä	Mihin määritelmä perustuu/keneen on viitattu	Käyttäjät	Käytetyt termit
<p>Kuurojen liito ry. Viitattu 16.8.2006</p> <p>http://www.kl-deaf.fi/page.asp?notice=1&_item_id=1334</p>	<p>Viitotun puheen perustana on puhuttu kieli ja sen rakenteet. Huulitaluvun ja puheen tukena käytetään viittomakielistä lainattuja viittomia.</p>	-	<p>kuuroutu-neet, vaikeasti huonokuuloiset sekä heidän läheisensä ja kuulo-ammaisten parissa työskentelevät</p>	viitottu puhe
<p>Tampereen kuurojenyhdistys. Viitattu 16.8.2006</p> <p>http://www.tampereenkuurojenyhdistys.fi/kuurous/suomi.php</p>	<p>Jos puhutaan ja viitotaan yhtä aikaa on kysessä viitottu suomi eli viitottu puhe. Äännetyn puheen tai huulioilla tuotettujen sanojen kanssa käytetään viittomia puhutun kielen sanajärjestyksen mukaan.</p>	-	<p>Kuuroutu-neet, jotka ovat menettäneet kuulonsa puheen oppimisen jälkeen. Viitottua puhetta käytetään myös niiden kanssa, joilla on jokin kielellinen häiriö (dysfaatikot, kehitysvammaiset).</p>	viitottu puhe, viitottu suomi

Teos	Määritelmä	Mihin määritelmä perustuu/keneen on viitattu	Käyttäjät	Käytetyt termit
<p>Lintula, Salla 2006. Teattereiden kokemuksia viittomakielen tulkkauksesta. Opinnäytetyö. Diakoniaammattikorkeakoulu. Turun yksikkö.</p> <p>http://kirjastot.diak.fi/files/diak_lib/Turku2006/Turku_LintulaSalla06.pdf</p>	<p>Viitotussa puheessa viittomia tuotetaan suomen kielen sanajärjestyksen mukaan.</p>	<p>Hynynen, Pyörre Roslöf 2003, Elämä Käsillä – viittomakielentulkin ammattikuva Suomen kuurosokeat ry 1998, →viittaa www.kuurosokeat.fi, viitattu 27.8 2003 → Sivustoilla ei viitata keneenkään tutkijaan tai tutkimustuloksiin.</p>	<p>kuuroutu-neet, huonokuuloiset</p>	<p>viitottu puhe</p>
<p>Mäki, Kirsi-Marja 2002. Kuulovammaisten ja dysfaattisten lasten perheopetuksen vertailua. opinnäytetyö. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Turun koulutusyksikkö.</p> <p>http://kirjastot.diak.fi/files/diak_lib/Turku2003/KMMaki03.pdf</p>	<p>Viitotussa puheessa käytetään viittomakielellä olevia viittomia, mutta ne ilmaistaan suomen kielen sanajärjestyksen mukaan. Viittomisen aikana voidaan samanaikaisesti puhua ääneen tai liikuttaa suuta äänettömästi.</p>	<p>Kieli, kuulo ja oppiminen – kuurojen ja huonokuuloisten lasten opetus toim. Marjatta Takala, Elina Lehtomäki, kirj. Marjatta Takala, 2005</p> <p>Puhetta tukevat ja korvaavat kommunikointimenetelmät Suomessa vuosituhaten taitteessa toim. Kristina Huuhtanen, kirj. Päivi Lappi, Anja Malm, 2001 → Teoksissa ei viitata keneenkään toiseen tutkijaan tai kirjoittajien omiin tutkimustuloksiin. Määritelmät ovat laadittu oletetusti kirjoittajien omiin kokemuksiinsa perustuen.</p>	<p>sisäkorvaistutetta käyttävät lapset, henkilöt, joilla on riittävä puhutun kielen taito</p>	<p>viitottu puhe, viitottu suomi</p>

Teos	Määritelmä	Mihin määritelmä perustuu/keneen on viitattu	Käyttäjät	Käytetyt termit
Opintien koulu. Viitattu 16.8.2006. http://koulut.etelakarjala.fi/opintie/viittoma.htm	Viitottu puhe ei ole itsenäinen kieli, vaan se noudattelee puhutun kielen lauserakennetta ja kielioppia (Suomessa suomea, Ruotsissa ruotsia jne.) Sen avulla on esim. helpompi lukea huulilta.	-	kuuroutu-neet, dysfaatikot, kehitysvammaiset	viitottu puhe
Suomen viittomakielen tulkit ry. Viitattu 5.9.2006. http://www.tulkit.net/index.php?page=sanasto	Viitottu puhe on huulitalukua tukeva kommunikaatiomenetelmä, jonka perustana ovat puhuttu kieli ja sen rakenteet. Viitottu puhe ei ole itsenäinen kieli vaan esimerkiksi suomen kielen ja suomalaisen viittomakielen yhdistelmä, jossa puheen tai huulilla tuotettujen äännettömien sanojen lisäksi viitotaan viittomia puhutun kielen sanajärjestyksen mukaisesti.	-	-	viitottu puhe
Turun kristillinen opisto. Mitä viittomakieli ja visuaalinen kommunikointi ovat? Viitattu 16.8.2006. http://www.tk-opisto.fi/cgi-bin/linna.pl?document=00010425	Viitottu puhe perustuu suomen tai ruotsin kieleen. Siinä viittomakielestä lainattuja viittomia tuotetaan puhutun kielen mukaisessa järjestyksessä yhtaikaisesti puhuttujen sanojen kanssa. Menetelmä tukee puheen ja huulioluvun ymmärtämistä.	-	kuuroutu-neet, huonokuuloiset	viitottu puhe

Teos	Määritelmä	Mihin määritelmä perustuu/keneen on viitattu	Käyttäjät	Käytetyt termit
<p>Viivi – viittomakielisen opetuksen portti. Sanakirjat. Viitattu 16.8.2006.</p> <p>http://www.viivi.fi/sanakirjat/sanakirjat_viiottupuhe.htm</p>	<p>Viitotussa puheessa käytetään viittomakielen viittomia huulioluvun tukena. Viittomat tuotetaan puhutun kielen mukaisessa järjestyksessä samanaikaisesti kun sanat lausutaan.</p>	-	-	viitottu puhe
<p>Wikipedia. Vapaa tietosanakirja. Viitattu 16.8.2006.</p> <p>http://fi.wikipedia.org/wiki/Viitottu_puhe</p>	<p>Viitotussa puheessa viittomat tukevat puhuttua kieltä. Puhumisen aikana samaan aikaan viitotaan sanoja lähiten vastaavat viittomakielen viittomat. Sidos- ja pikkusanoja kuten <i>ja, että, vaan</i> ei viitota, vaan ne on luettava huulilta. Tärkeintä on selkeä huulio.</p>	-	kuuroutu- neet, huonokuuloi set	viitottu puhe

PAINETUT JULKAISUT

Teos	Mitä kerrotaan viitotusta puheesta	Mitä teos yleisesti käsittelee
Aaltonen, Jaana & Palmroos, Kati 1992. Kuuron oppilaan suomenkielisten sanojen käsitteisyysoppiminen viitotulla suomella ja viittomakielellä tapahtuvassa opetuksessa. Kasvatustieteen pro gradu-tutkielma. Turun yliopisto 1992.	Tutkielma kertoo lyhyesti mitä viitottu suomi on. Viitottua suomea verrataan viitottuun ruotsiin (tecknad svenska), mutta Kerstin Nelfeltin raportin (2003) mukaan viitotussa ruotsissa viitotaan kaikki ruotsin kieliopilliset seikat ja kaikki pikkusanat.	Pro gradu käsittelee kielen määritelmiä ja kielen oppimisen teorioita. Siinä kerrotaan tutkimuksen etenemisestä ja sen tuloksista.
Arvola, Leena 1999. Viittomakielen ja viitotun puheen opettaminen kuurosokeille. Tutkielma. Pohjois-Savon Kansanopisto.	Kerrotaan mitä viitottu puhe on ja ketkä sitä käyttävät.	Tutkielmassa keskitytään viittomakielen ja viitotun puheen opetukseen. Viitottu puhe esitellään muiden kuurosokeiden käyttämien kommunikaatiomenetelmien joukossa. Työssä kiinnitetään myös huomiota siihen, että viitotun puheen taitojen karttuessa myös valmiudet tulkin käyttöön kasvavat.
Huuhtanen, Kristiina 1992. Puhetta korvaavat ja tukevat kommunikaatiomenetelmät Suomessa 1990-luvun taitteessa. Helsinki: Hakapaino oy.	Lyhyt maininta viitotusta puheesta ja sen käyttäjistä.	Teos käsittelee erilaisia kommunikaatiomenetelmiä viittomakommunikaatiosta kuvilla kommunikointiin. Viitottu puhe mainitaan viittoma- ja elekkommunikaatiomenetelmien joukossa.
Hynynen, Heidi, Pyörre, Susanna & Roslöf, Raija 2003. Elämä käsillä – viittomakielentulkin ammattikuva. Helsinki: Multiprint oy	Teoksessa kerrotaan hyvin lyhyesti, mitä viitottu puhe on ja ketkä sitä käyttävät.	Teos kertoo viittomakielentulkin ammatista, opiskelusta, työnkuvasta, erilaisista asiakasryhmistä ja erilaisista tulkkaustilanteista. Viitottu puhe mainitaan huonokuuloisten, kuuroutuneiden ja kuurosokeiden asiakkaiden yhtenä kommunikaatiomenetelmänä.
Härmä, Lea & Pelkonen, Minna 2002. Viitotun puheen oppikirja. Kirjapaino F. G. Lönnberg	Teoksesta löytyy viitotun puheen määritelmä, käyttäjäryhmä sekä tietoa viitotun puheen käytöstä.	Teoksessa on viitotun puheen harjoitustehtäviä sekä viittomien opiskeluun kuvia viittomakielen viittomista. Painopiste on harjoituksissa, mutta johdannossa kerrotaan mitä viitottu puhe on ja ketkä sitä käyttävät. Teoksessa kiinnitetään huomiota myös viitotun puheen viittomien valintaan: kello ei <u>käy</u> samalla tavalla kuin ihminen <u>käy</u> .

Teos	Mitä kerrotaan viitotusta puheesta	Mitä teos yleisesti käsittelee
Ikonen, Oiva (toim.) 1996. Kehitysvammaisten lasten kommunikaatio-opetus – taustatietoa ja ohjeita opetusta varten toim. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino.	Teoksesta löytyy viitotun puheen määritelmä, käyttäjäryhmät sekä tietoa huulion käytöstä viitotussa puheessa.	Teos käsittelee kehitysvammaisten lasten opettamista. Siinä on huomioitu viittomien käyttö opetuksen tukena. Viitottu puhe on mainittu yhtenä kuurojen ja vaikeasti huonokuuloisten kommunikaatiomuotona. Viittomakielen ja viitotun puheen eroihin keskitytään vain muutaman lauseen verran. Teos keskittyy käsittelemään lähinnä tuki- viittomien käyttöä kehitysvammaisten opetuksessa, eikä niinkään viitotun puheen käyttöä kommunikaatio-opetuksessa.
Jantunen, Tommi 2003. Johdatus suomalaisen viittomakielen rakenteeseen. Tampere: Tammer-Paino oy.	Lyhyt maininta viitotusta puheesta.	Teos käsittelee suomalaista viittomakieltä ja sen rakennetta. Viitottu puhe mainitaan lyhyesti kerrottaessa mitä viittomakieli ei ole.
Jauhiainen, Tapani 1995. Kuulo ja viestintä. Helsinki: Yliopistopaino.	Hyvin lyhyt kuvaus viitotusta suomesta.	Kirja käsittelee ääniä ja niiden kuulemista. Kuurojen ja huonokuuloisten kommunikaatiomenetelmiä käydään läpi vain hyvin lyhyesti, sillä ne eivät ole kirjan varsinainen anti.
Kalela, Esa 2005. Huonokuuloiset sosiolingvivistisesti tarkasteltuna. Proseminarityö Jyväskylän yliopisto.	Kerrotaan mitä viitottu puhe on ja ketkä sitä käyttävät.	Työssä käsitellään huonokuuloisuutta hyvin laaja-alaisesti, kommunikointimuodot ovat yhtenä osiona. Viitottu puhe esitellään yhtenä huonokuuloisten ja kuuroutuneiden kommunikaatiomuodoista, jota he vaihtelevasti käyttävät kommunikoidessaan kuulevien, kuurojen sekä huonokuuloisten kanssa.

Teos	Mitä kerrotaan viitotusta puheesta	Mitä teos yleisesti käsittelee
Kouri, Elina 2004. Viitotun puheen etäopetusprojekti Vipe –loppuraportti 2001-2004. Kuulonhuoltoliitto.	Viitotusta puheesta ja sen käyttäjistä kerrotaan lyhyesti.	Raportti esittelee projektin tulokset ja viitotun puheen työryhmän laatimat viitotun puheen suositukset. Suositukset ovat merkittävä osoitus lisääntyneestä kiinnostuksesta viitottua puhetta kohtaan ja viitotun puheen käyttäjäkunnan kasvamisesta.
Lahtinen, Riitta 2004. Sujuva tulkkaus kuurosokeille – selvitys kuurosokeiden tulkinkäytön kokemuksista. Tampere: City Offset oy.	Viitottu puhe ainoastaan mainitaan yhtenä kuurosokeiden kommunikaatiomenetelmänä.	Teos käsittelee kuurosokeille tehtyä kyselyä tulkinkäytönkokemuksista. Viitottu puhe mainitaan yhtenä kuurosokeiden käyttämänä kommunikaatiomenetelmänä.
Lahtinen Riitta & Marttila Jaana 2004. Sujuva tulkkaus kuurosokeille 2 – selvitys tulkeille tehdystä kyselystä. Tampere: City Offset oy.	Viitottu puhe vain mainitaan yhtenä kuurosokeiden kommunikaatiomenetelmänä.	Teos käsittelee viittomakielen tulkeille tehtyä kyselyä liittyen kuurosokeille tulkkaukseen. Viitottu puhe mainitaan yhtenä kuurosokeiden käyttämänä kommunikaatiomenetelmänä.
Lappalainen, Sanna-Riikka 2002. Opetussuunnitelman laatiminen tukiviittomien ja viitotun puheen opetuksessa. Opinnäytetyö. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Kuopion koulutusyksikkö.	Lyhyt kuvaus viitotusta puheesta ja käyttäjäryhmästä.	Opinnäytetyö keskittyy opetussuunnitelman tekemiseen ja kertoo vain lyhyesti mitä viitottu puhe on. Työssä kerrotaan myös mitä tukiviittomilla tarkoitetaan, jotta nämä eivät sekoittuisi viitottuun puheeseen.

Teos	Mitä kerrotaan viitotusta puheesta	Mitä teos yleisesti käsittelee
<p>Lappi, Päivi & Malm, Anja 2001. Viitottu puhe ja sormiaakkosviestintä. Teoksessa HUUHTANEN, Kristina (toim.). Puhetta tukevat ja korvaavat kommunikointimenetelmät Suomessa vuosituhatluvun taitteessa. Kehitysvammaliitto: Hakapaino.</p>	<p>Kerrottu lyhyesti, mitä viitottu puhe on.</p>	<p>Teos kertoo mitä kommunikointi on ja millaisia eri kommunikointimenetelmiä on olemassa. Se kertoo myös puhevammaisten tulkkipalvelusta sekä kertoo esimerkkejä puhetta tukevan ja korvaavan kommunikoinnin käytöstä Suomessa. Viitottua puhetta on kuitenkin käsitelty yllättävän vähän. Kirjoittajat mainitsivat vain mitä viitotulla puheella tarkoitetaan. Käyttäjryhmästä mainittiin ainoastaan, että vastaanottajan tulee hallita puhuttu kieli hyvin.</p>
<p>Laurèn, Sirpa 2006. Kielen sisäinen tulkkaus. Riitta Lahtinen. Kuurosokeille tulkkaus – haasteellista ja vaihtelevaa. Teoksessa Hytönen Niina & Rissanen Terhi (toim.). Käden käänteessä. Keuruu: Otavan kirjapaino oy.</p>	<p>Teoksessa kerrotaan laajasti viitotusta puheesta, sen tulkkauksesta, asiakasryhmästä ja viitotun puheen suosituksista.</p>	<p>Teos käsittelee viittomakieltä sen kääntämistä ja tulkkauksia. Se sisältää useiden kirjoittajien artikkeleita.</p> <p>Riitta Lahtinen käsittelee artikkelissaan kuurosokeita tulkin asiakasryhmänä sekä heidän käyttämiään kommunikaatiomenetelmiä.</p> <p>Sirpa Laurèn kertoo omassa artikkelissaan huonokuuloisista ja kuuroutuneista sekä heidän kommunikaatiotavoistaan.</p>
<p>Leinonen, Anne & Mattila-Aalto Minna 2004. Esteettömään osallistumiseen – koulunkäynnin tukemisen ja ohjauksen opas. Ylöjärvi: Painohäme oy.</p>	<p>Teoksessa kerrotaan lyhyesti mitä viitottu puhe on.</p>	<p>Teos käsittelee erityisen tuen tarpeessa olevia ihmisiä, heidän avustamistaan ja kuntoutustaan. Viitotusta puheesta kerrotaan viittoma- ja elekommunikaatio kappaleen yhteydessä. Aihetta käsitellään hyvin lyhyesti sillä teoksen pääpaino ei ole kuurojen ja kuuroutuneiden kielen rakenteissa.</p>

Teos	Mitä kerrotaan viitotusta puheesta	Mitä teos yleisesti käsittelee
<p>Lonka, Eila & Linkola, Helena 1996. Kuulovammaisen lapsen kuulon, kielen ja kommunikaation kuntoutus. Teoksessa Launonen, Kaisa & Korpijaako-Huuhka Anna-Maija (toim.). Kommunikoinnin häiriöt – syitä, ilmenemismuotoja ja kuntoutuksen perusteita. Tampere: Tammer-Paino.</p>	<p>Teoksessa kerrotaan hyvin lyhyesti mitä viitottu puhe on ja ketkä sitä käyttävät.</p>	<p>Teoksessa kerrotaan yleisesti kommunikoinnin häiriöistä. Eila Lonka ja Helena Linkola keskittyvät artikkelissaan kuulovammaisen lapsen kuulon, kielen ja kommunikaation kuntotutukseen. Viitottu puhe mainitaan lyhyesti kerrottaessa viittomakielestä ja sen elementteihin perustuvista kommunikaatiosta.</p>
<p>Mesch, Johanna 2004. Viitotaan yhdessä – tietoa taktiilista viittomakielestä. Tampere: Cityoffset</p>	<p>Viitottu puhe mainitaan lyhyesti.</p>	<p>Teos käsittelee viittomakieltä sekä viittomakieleen perustuvia kommunikaatiomuotoja taktiilisti viitottuna. Viitottu puhe mainitaan lyhyesti viittomakieleen perustuvien kommunikaatiomenetelmien joukossa.</p>
<p>Messing, Lynn S. & Campbell Ruth 1999. Gesture, Speech, and sign, Lynn S. Messing. Oxford: University press.</p>	<p>Kerrotaan todella vähän puhumisesta ja viittomisesta samanaikaisesti.</p>	<p>Teoksessa puhutaan Manually coded English, MCE:sta, jota tulkit käyttävät simultaanitulkkauksen yhteydessä. He joko käyttävät viittomakielen viittomaa selvällä puhutun kielen huuliolla, tai he viittoivat viittomakielisen viittoman puhekielisen sanan sormittamista ennen tai sen jälkeen. Teoksesta käy ilmi, että MCE ja viitottu puhe eivät ole täysin sama asia, myös käyttäjä ryhmät eroavat toisistaan.</p>
<p>Mikkonen, Mervi & Ranta-Panula, Anne 1997. Opetusmateriaalia viitotun puheen opiskeluun. Opinnäytetyö. Pohjois-Savon Kansanopisto.</p>	<p>Kerrotaan mitä viitottu puhe on, ketkä sitä käyttävät sekä kuinka viitottu puhe ja viittomakieli eroavat toisistaan.</p>	<p>Opinnäytetyössä käsitellään lyhyesti viitottua puhetta, oppimista ja opettamista. Työn selkeä pääpaino on viitotun puheen opetusmateriaalissa. Lähes koko työ koostuu viitotun puheen harjoituksista.</p>

Teos	Mitä kerrotaan viitotusta puheesta	Mitä teos yleisesti käsittelee
Mäkilä, Sari 2004. Viitotun puheen lähi- ja etäopetuksen erot. Opinnäytetyö. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Kuopion koulutusyksikkö.	Kerrotaan mitä viitottu puhe on sekä tarkemmin kolmesta sen elementistä: viittomista, huuliosta ja ilmeistä. Kerrotaan myös käyttäjäryhmä.	Opinnäytetyö käsittelee viitotun puheen opetusta ja näin ollen kertoo myös, mitä viitottu puhe on.
Nelfelt, Kerstin 2003. När jag var på TSS- kursen och alla TSS:ade tyckte jag att jag fått tillbaka min hörsel, men på tåget hem var jag stendöv igen. Slutrapport – TSS- projektet. Gothenburg papers in theoretical linguistics.	Kerrotaan mitä viitottu ruotsi (Teknad svenska) on. Kerrotaan myös muista menetelmistä joissa viitotaan ja puhutaan samanaikaisesti (esim. Key word signing)	Raportissa käsitellään erilaisia kommunikaatiomenetelmiä, jotka perustuvat puheeseen, viittomiin ja eleisiin. Viitottu ruotsi (teknad svenska) on puhutun ruotsin mukaan viittomista, jossa viitotaan kaikki puhekielen kieliopilliset piirteet sekä kaikki pikkusanat. Viitottu ruotsi eroaa melko paljon viitotusta suomesta, jossa kaikkia sanoja ei enää viitota. Toisaalta ruotsin kieli ja suomen kieli eroavat hyvin paljon toisistaan (esim. ruotsin prepositiot), ettei niiden viitottuja muotojakaan oikein voi vertailla.
Nelfelt, Kerstin 1998. Simultaneous sing and speech –a multimodal perspective on the communication of hearing-impaired children. Department of linguistics University of Göteborg.	Kerrotaan viitotusta ruotsista (signed swedish) tukiviittomista (sign as support) ja totaalikommunikaatiosta (total communication).	Nelfelt käsittelee tohtorin väitöskirjassaan ruotsalaista viittomakieltä ja muita kommunikointimenetelmiä. Hän puhuu viitotusta ruotsista (Signed Swedish), jolla hän tarkoittaa kommunikaatiotapaa jossa kaikki puhutun kielen elementit viitotaan viittomakielen viittomin tai tätä kommunikaatiomuotoa varten muodostetuilla viittomilla. Tarkoituksena on helpottaa puhutun kielen omaksumista ja edistää kirjoittamaan sekä lukemaan oppimista. Tukiviittomissa (sign as support), puolestaan viittomakielen viittomia tuotetaan puhutun kielen mukaisesti, huulioluvun tukena. Käyttäjiksi hän mainitsee aikuisiällä kuuroutuneet sekä huonokuuloiset. Ruotsissa viitotulla puheella tarkoitetaan eri asiaa kuin Suomessa ja tukiviittomien käyttö vastaa paremminkin Suomessa yleisemmin käytössä olevaa viitotun puheen määritelmää.

Teos	Mitä kerrotaan viitotusta puheesta	Mitä teos yleisesti käsittelee
Nyrhinen, Virpi, Turunen, Henna & Kinnunen, Heli 1997. Opetusmateriaalipaketti viittomin tuetun puheen opettamiseen dysfaattisten ja kehitysvammaisten lasten perheissä. Opinnäytetyö. Pohjois-Savon Kansanopisto.	Kertoo mitä viitottu puhe on ja ketkä sitä käyttävät.	Opinnäyte käsittelee viittomin tuetun puheen opetusta, mutta siinä kerrotaan myös lyhyesti, mitä ovat viittomakieli sekä viitottu puhe, sillä nämä kolme kommunikaatiotapaa halutaan erottaa toisistaan.
Pimiä, Päivi & Rissanen Terhi 1987. Kolme kirjoitusta viittomakielestä. Helsinki: Yliopistopaino.	Lyhyt maininta viitotusta puheesta puhutun kielen opetusmenetelmänä.	Teos käsittelee suomalaista viittomakieltä ja sen rakennetta. Viitottu puhe on mainittu kuuroille puhutun kielen opettamisen yhteydessä.
Pulli, Tuula 1993. Viittomin viestiminen. Teoksessa Ikonen Oiva (toim.) Erilainen oppija 2 – Erityisopetuksessa kehitettyjä arviointi- ja opetusmenetelmiä. Juva: WSOY	Teoksessa kerrotaan viitotusta puheesta, miten se eroaa viittomakielestä sekä kuinka sitä tuotetaan. Myös käyttäjäryhmä mainitaan.	Teos käsittelee kehitysvammaisten oppimista ja opettamista. Viitottu puhe esitellään yhtenä mahdollisuutena kommunikaation tukemisessa. Kirjoittaja analysoi viitottua puhetta, mutta ei perusta analyysiaan tutkittuun tietoon. Viitottu puhe erotetaan viittomakielestä sekä viittomakommunikaatiosta.
Rissanen, Terhi 1985. Viittomakielen perusrakenne. Helsinki: Yliopistopaino.	Viitottu suomi mainitaan viittomakielen variaationa, pidgin kielenä, jota käytetään kuurojen opetuksessa.	Teos keskittyy suomalaisen viittomakielen rakenteeseen. Viitottu puhe mainitaan yhtenä viittomakielen variaationa, jota käytetään kuurojen koulussa opetusmetodina.
Ryytty, Laura 2006. Laulujen tulkkaus viitotulle puheelle. Opinnäytetyö. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Helsingin koulutusyksikkö.	Kerrotaan, mitä viitottu puhe on ja ketkä sitä käyttävät. Liitteissä viitotun puheen suositukset	Opinnäytetyö kertoo mitä viitottu puhe on sekä ketkä sitä käyttävät, mutta keskittyy laulujen ja musiikin tulkkaukseen sekä niiden merkitykseen kuuroutuneille, jotka eivät enää pysty nauttimaan niistä kuulostaistinsa kautta.

Teos	Mitä kerrotaan viitotusta puheesta	Mitä teos yleisesti käsittelee
Salmi, Eeva & Laakso, Mikko 2005. Maahan lämpimään – Suomen viittomakielisten historia. Helsinki: Libris	Lyhyt kuvaus viitotusta suomesta. Viitotun puheen käsittely tapahtuu kuurojen koulutusta ja kulttuuria koskevissa asioissa. Ei tarkkoja määritelmiä viitotusta puheesta, mutta sitäkin enemmän viitotun puheen ja viittomakielen välisestä suhteesta historiallisessa kontekstissa.	Teos käsittelee kuurojen matkaa kuuromykistä viittomakielisiksi. Viitottu puhe esiintyy kuvauksissa kuurojen kouluista, joissa oralismin aikakauden jälkeen otettiin opetusmetodiksi simultaaniviittominen. Aluksi metodin oli tarkoitus edistää puhumaan oppimista, mutta myöhemmin se toimi ”siltana” kaksikieliseen kouluun, viittomakieliseen sekä suomenkieliseen.
Sinkkonen, Jari 1994. Hearing impairment, communication and personality development. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino oy.	Maininta viittomien ja puheen yhtäaikaisesta käytöstä.	Väitöskirja keskittyy kuurouden psykologiseen puoleen ja tutkimuksen kuvaukseen. Kielen ja kommunikaation kehittymisestä kerrotaan myös ja tässä yhteydessä mainitaan viittomien ja puheen yhtäaikaisesta käytöstä. Kyseistä kommunikaatiomuotoa ei nimetä mitenkään, joten ei tule täysin selväksi tarkoitetaanko sillä viitottu puhetta vai tukiviittomien käyttöä.
Stolt, Suvi, 2000. Kuuron lapsen kaksikielisyyden tukeminen. Teoksessa Lonka, Eila & Korpijakko-Huuhka (toim.). Kuulon ja kielen kuntoutus – Vuorovaikutuksesta kommunikointiin. Tampere: Tammer-paino oy.	Teoksesta löytyy viitotun puheen määritelmä ja käyttäjäryhmät. Kirjasta löytyvässä Stoltin artikkelissa viitottua puhetta käsitellään myös opetusmenetelmänä, ei pelkästään kommunikaatiomenetelmänä.	Stolt käsittelee artikkelissaan ”Kuuron lapsen kaksikielisyyden tukeminen” viitotun puheen merkitystä puhutun kielen opettamisessa. Hän ei käsittele viitottua puhetta kommunikaatiomenetelmänä vaan opetusmenetelmänä.
Takala, Marjatta 1995. “They say I’m stupid, but I just don’t HEAR” – Hearing-impaired adults’ view of Finnish society. Helsinki: Hakapaino oy.	Kerrotaan hyvin lyhyesti mitä viitottu suomi on.	Teos kertoo kuulovammaisen kielellisistä taidoista, koulutuksesta sekä siitä kuinka kuulovammaisen sopeutuu yhteiskuntaa.

Teos	Mitä kerrotaan viitotusta puheesta	Mitä teos yleisesti käsittelee
<p>Takala, Marjatta 2005. Kuulovammaisuus. Teoksessa Takala, Marjatta & Lehtomäki, Elina (toim.). Kieli, kuulo ja oppiminen – kuurojen ja huonokuuloisten lasten opetus. Saarijärvi: Saarijärven Offset oy.</p>	<p>Teos käsittelee viitottua puhetta kahden kielen sekoituksena, pidgin-kielenä. Sitä käsitellään opetusmetodina, eikä niinkään kommunikaatiomenetelmänä.</p>	<p>Teos käsittelee kuurojen ja huonokuuloisten lasten kielenkehitystä, opetusta sekä kuntoutusta, kaksikielisyteen oppimista, koulutukseen liittyviä erityiskysymyksiä esimerkiksi opetetaan oppilasta yleisopetuksen luokassa vai erityisopetuksen luokassa ja kuinka kuulovammainen lapsi sopeutuu yhteiskuntaan. Viitottu suomi mainitaan lyhyesti muiden kommunikaatiomenetelmien joukossa. Viitottua puhetta käsitellään keinona opettaa oppilaita kaksikielisyteen. Toinen käyttäjäryhmä on kuurot, jotka keskustellessaan kuulevien henkilöiden kanssa muuttavat omaa viittomistaan enemmän suomen kielen mukaiseksi.</p>
<p>Von Tetzchner, Stephen & Martinsen, Harald 2000. Johdatus puhetta tukevaan ja korvaavaan kommunikointiin. Helsinki: Hakapaino oy.</p>	<p>Teoksessa kerrotaan lyhyesti mitä viitottu puhe on. Viitottu puhe nähdään opetusmenetelmänä kielen opetuksessa kuuroille sekä kuulevien kommunikointihäiriöisten ihmisten opetuksessa.</p>	<p>Teoksessa kerrotaan mitä ovat puhetta tukevat ja korvaavat kommunikointimenetelmät sekä ketkä niitä käyttävät. Teoksessa kerrotaan myös kommunikoinnin apuvälineistä, kuntoutuksesta sekä opetuksesta. Viitottua puhetta käsitellään opetusmenetelmänä kuulevien, kommunikaatiohäiriöisten ihmisten parissa sekä kuurojen opetuksessa, opeteltaessa puhuttua kieltä.</p>
<p>Vaara, Kaisa 2001. Viitotun puheen opetus ja käyttö Suomessa. Opinnäytetyö. Diakoniamattikorkeakoulu. Turun koulutusyksikkö.</p>	<p>Kerrotaan mitä viitottu puhe on ja ketkä sitä käyttävät.</p>	<p>Opinnäytetyö kertoo hieman viitotusta puheesta sekä sen käyttäjistä sekä opetuksesta, mutta keskittyy tutkimustulosten analysointiin.</p>

Teos	Mitä kerrotaan viitotusta puheesta	Mitä teos yleisesti käsittelee
<p>Välimaa, Taina & Rimmanen, Satu. Kuuroutuneen aikuisen kuntoutusratkaisut. Teoksessa Lonka, Eila & Korpijakko-Huuhka (toim.). Kuulon ja kielen kuntoutus – Vuorovaikutuksesta kommunikointiin. Tampere: Tammer-paino oy.</p>	<p>Teoksesta löytyy viitotun puheen määritelmä ja käyttäjäryhmät.</p>	<p>Artikkeli käsittelee aikuisen kuuroutumisen syitä, kommunikointia tukevia menetelmiä, kuulokyvyn hyödyntämistä kuulon apuvälineiden avulla sekä puheen tuoton- että kokonaisvaltaista kuntoutusta. Viitottu puhe esitellään yhtenä visuaalisena tukimenetelmänä. Kirjoittajat ovat myös kiinnittäneet huomiota siihen, että viitotun puheen muodot vaihtelevat sen käyttäjän ilmaisun ja kommunikointitilanteen mukaan.</p>
<p>Väättäinen, Sirkku-Marja 2005. Kuulolla! – opas kuulonkuntoutuksesta sosiaali- ja terveystieteiden ammattilaisille. Helsinki: Edita Prima oy.</p>	<p>Teoksessa kerrotaan lyhyesti mitä viitottu puhe on ja ketkä sitä käyttävät.</p>	<p>Teos käsittelee kuulovammaa kuulonhuollon ja kuntoutuksen näkökulmasta, ja keskittyy siksi kuulolaitteiden käyttöön ja huoltoon ja muihin kuulovammaisen apuvälineisiin. Viitottu puhe ja sen käyttäjät mainitaan hyvin lyhyesti.</p>

ELEKTRONISET LÄHTEET

Teos	Mitä kerrotaan viitotusta puheesta	Mitä teos yleisesti käsittelee
<p>Ahonen Niina & Oinonen, Kati 2002. Huominen kaiken muuttaa voi – Tapaustutkimus aikuisena kuuroutumisesta ja sisäkorvaistuteleikkauksesta. Opinnäytetyö. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Kuopion yksikkö.</p> <p>http://www.nic.fi/~finski/opinnayte/opinnaytetyo.htm#_Toc530299470</p>	<p>Kerrotaan hyvin lyhyesti mitä viitottu puhe on ja että sitä käyttävät kuuroutuneet.</p>	<p>Opinnäytetyö käsittelee kuuroutumista ja sen syitä sekä sen tuomaa elämänmuutosta ja siihen sopeutumista. Työ käsittelee myös sisäkorvaistutteen käyttöä, sen historiaa, toimintaa ja leikkausta. Viittomakieli esitellään yhtenä kuuroutuneiden kommunikaatiomenetelmistä.</p>
<p>Eestilä, Nina & Hara, Sara 2006. ”On vaan mentävä sen perheen mukaan” Tapaustutkimus viittomakommunikaation perheopetuksesta. Opinnäytetyö. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Kuopion koulutusyksikkö.</p> <p>http://www.humak.edu/humakpro/humak/160084/OPINNÄYTETYÖ-palautettu.doc</p>	<p>Lyhyt kuvaus viitotusta puheesta.</p>	<p>Opinnäytetyössä käsitellään opettamaan opettamista viittomakielentulkin koulutuksessa sekä viittomakommunikaation perheopetuksen suunnittelua ja toteutusta.</p>
<p>Eilola, Riikka, Hautamäki, Jenni & Vartiainen, Essi 2005. Muumit teatterissa – näytelmän tulkkaus viitotulle puheelle. Opinnäytetyö. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Turun koulutusyksikkö.</p> <p>http://kirjastot.diak.fi/files/diak_lib/Turku2006/EilolaHautamVart05.pdf</p>	<p>Kerrotaan laajasti viitotusta puheesta, sen eroista verrattuna viittomakieleen sekä käyttäjäryhmistä. Sisältää viitotun puheen suositukset.</p>	<p>Opinnäytetyö käsittelee laajasti viitottua puhetta, sen eroavuutta viittomakielestä niin kieliopin kuin huulion kannalta. Työssä kerrotaan myös kattavasti viitotun puheen käyttäjistä. Opinnäyte käsittelee myös lapsille tulkkausta sekä näytelmän kääntämistä ja paikanpäällä tulkkaamista.</p>

Teos	Mitä kerrotaan viitotusta puheesta	Mitä teos yleisesti käsittelee
<p>Elme, Elina & Olkkonen, Niina 2005. ”On ihanaa katsoa poikamme ilmeitä, kun hänet ymmärretään” Vanhempien kokemuksia viittomakommunikaatiomenetelmän käytöstä ja sen vaikutuksista. Opinnäytetyö. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Kuopion koulutusyksikkö.</p> <p>http://www.humak.edu/humakpro/humak/112056/ElinaNiina-opinnäytetyö2005.rtf</p>	<p>Lyhyt selvitys viitotusta puheesta ja sen käyttäjistä.</p>	<p>Opinnäytetyössä kerrotaan viittomakommunikaation opetuksessa perheessä, vuorovaikutuksen kehittymisestä sekä lapsiryhmistä, jotka käyttävät viittomakommunikaatiota. Viitottu puhe esitellään yhtenä viittomakommunikaatiomuotona.</p>
<p>Hiltunen, Kati & Ojamaa, Matias 2002. Harjaantumislukulle tehty videomateriaali tukiviittomien opiskeluun. Opinnäytetyö. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Turun koulutusyksikkö.</p> <p>http://kirjastot.diak.fi/files/diak_lib/Turku2002/Hiltunen_Ojamaa02.pdf</p>	<p>Kerrotaan lyhyesti viitotusta puheesta ja sen käyttäjäryhmästä.</p>	<p>Opinnäytetyö käsittelee harjaantumisopetuksen oppilaita sekä heidän käyttämiään puhetta ja kommunikaatiota tukevia ja korvaavia menetelmiä.</p>
<p>Hindberg, Eija, Järvinen, Sirpa & Marttila, Kirsi 2001. Viittomakielinen terveydenhuollon asiakkaana. Opinnäytetyö. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Turun koulutusyksikkö.</p> <p>http://kirjastot.diak.fi/files/diak_lib/Turku/Hindberg_Jrvinen_Marttila01.pdf</p>	<p>Kerrotaan lyhyesti viitotusta puheesta ja sen käyttäjistä. Mainitaan myös viitotun puheen käyttö puheterapiassa.</p>	<p>Opinnäytetyössä kerrotaan paljon perustietoa terveydestä, kuulovammojen määrittämisestä, kuuroista ja muista tulkkipalvelun käyttäjistä, tulkkauksesta, viittomakielestä ja muista tulkin käyttämisestä työkielistä. Viitottu puhe mainitaan yhtenä tulkin työkielistä.</p>

Teos	Mitä kerrotaan viitotusta puheesta	Mitä teos yleisesti käsittelee
<p>Honkaselkä, Katja & Koivuniemi, Sini 2006. ”Sattuuko näkökenttään?” Aloittelevan viittomakommunikaatio-opettajan toiminta, kun oppilaalla on kuulonäkövamma. Opinnäytetyö. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Kuopion koulutusyksikkö.</p> <p>http://www.humak.edu/humakpro/humak/167488/Opinnäytetyö.doc</p>	<p>Kerrotaan lyhyesti viitotusta puheesta ja sen käyttäjistä. Mainitaan myös viitotun puheen käyttö puheterapiassa.</p>	<p>Opinnäytetyössä kerrotaan paljon perustietoa terveydestä, kuulovammojen määrittämisestä, kuuroista ja muista tulkkipalvelun käyttäjistä, tulkkauksesta, viittomakielestä ja muista tulkin käyttämisestä työkielistä. Viitottu puhe mainitaan yhtenä tulkin työkielistä.</p>
<p>Iltanen, Sanna 2005. Näkemyksiä teatterinukkien pedagogisesta käytöstä viitovassa kieliympäristössä. Opinnäytetyö. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Turun koulutusyksikkö.</p> <p>http://kirjastot.diak.fi/files/diak_lib/Turku2005/Iltanen05.pdf</p>	<p>Kerrotaan lyhyesti mitä viitottu puhe on ja ketkä sitä käyttävät.</p>	<p>Opinnäytetyössä kerrottiin nukketeatterista ja erilaisista kielenkehityksen häiriöistä. Viitottu puhe esiteltiin muiden kommunikaatiomenetelmien joukossa.</p>
<p>Karhu, Jesse 2000. Kuurosokeiden kulttuurista. Opinnäytetyö. Pohjois-Savon opisto.</p> <p>http://www.angelfire.com/journal/kuurosokeus/</p>	<p>Kerrotaan mitä viitottu puhe on ja että sitä voi tuottaa vapaaseen tilaan tai taktiilisti.</p>	<p>Opinnäytetyö käsittelee kuurosokeutta, ketkä ovat kuurosokeita, kuinka kuurosokeus määritellään ja kuurosokeuden eri muotoja. Viitottu puhe esitellään yhtenä kuurosokeiden käyttämisestä kommunikaatiomenetelmistä. Työssä mainitaan että viitottua puhetta voi viittoa myös taktiilista ja kapeaan näkökenttään.</p>

Teos	Mitä kerrotaan viitotusta puheesta	Mitä teos yleisesti käsittelee
<p>Lintula, Salla 2006. Teattereiden kokemuksia viittomakielen tulkkauksesta. Opinnäytetyö. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Turun yksikkö.</p> <p>http://kirjastot.diak.fi/files/diak_lib/Turku2006/Turku_LintulaSalla06.pdf</p>	<p>Lyhyt kuvaus viitotusta puheesta ja sen käyttäjistä.</p>	<p>Opinnäytetyössä kerrotaan tulkin työnkuvasta yleensä ja teatteritulkkauksesta sen yhtenä alana. Viitottu puhe tulee lyhyesti esiin kerrottaessa viittomakielentulkin työkielistä.</p>
<p>Mäki, Kirsi-Marja 2002. Kuulovammaisten ja dysfaattisten lasten perheopetuksen vertailua. opinnäytetyö. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Turun koulutusyksikkö.</p> <p>http://kirjastot.diak.fi/files/diak_lib/Turku2003/KMMaki03.pdf</p>	<p>Kerrotaan viitotusta puheesta lyhyesti.</p>	<p>Opinnäytetyössä kerrotaan perheopetuksesta ja perheopetuksen asiakasryhmistä. Viitottu puhe tulee esiin kerrottaessa perheissä käytetyistä kommunikaatiomenetelmistä.</p>